БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 7 (13323)
1971 оной январиин 9,
суббото

Сэн 2 мүнгэн

РЕСПУБЛИКЫН ХҮДӨӨ АЖАХЫ 1971 ОНДО

1971 оной—юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй эхинэй түрүүшын [...]рнүүд совет хүнүүдэй шэн габьяата ажалай шэнэ эршэ хүсые [...]м үргэнөөр дэлгэрүүлбэ. Промышленна үйлэдбэри, барилга бо[...]н фермэ, отара дээгүүр ажалай шэнэ амжалта туйлаһан тухай [...]дээсэлнүүд республикымнай зүг бүхэнһөө үдэр бүри шахуу оро[...]. Хүдэлмэришэн бүхэн, хүдөөгэй ажалша хүн бүхэн шэнэ жэлэй [...]рүүшын һарын, кварталай түсэб даабари дүүргэхын, үлүүлэн [...]ргэхын түлөө аһан шадалаараа тэмсэнэ.

Эхилжэ байгаа жэлнай Коммунис партиин XXIV съездын болохо [...]. Тиимэһээ ажалша зоной эршэ хүсэн, эдэбхи үүсхэл энэ [...]здын хүндэлэлдэ ажалай бэлэг бэлдэхэ хэрэгтэ зорюулагдана. [...]гэдэ арадай социалис мүрысөөн эршэдэжэ, шэнэ, бүри ехэ уял[...]нууд абтана. Энэ ушар хадаа совет хүнүүдэй урдаа табиһан зо[...]лгоёо бата найдамтайгаар шиидхэхэ эшэ үндэһэн мүн.

Шэнэ жэлдэ бэелүүлхэ, бүтээхэ хэрэгнай ехэ. Гансахан хүдөө [...]хын талаар абажа харабал, манай республика 70 мянган тон[...] ороохо таряа, 25 мянган тонно харгаабха, 16 мянган тонно [...]ш, 53 мянган тонно мяха, 105 мянган тонно һү, 6250 тонно [...]һо, 40 миллион үндэгэ гүрэндөө тушааха байна. Энэ ехэ зо[...]лгые дүүргэхын тула бүхы колхоз, совхозууд, хүдөө ажахын бү[...] хүдэлмэрилэгшэд газар таряалангаа эрдэм ухаанай үндэһөөр [...]килхэ ёһотой. Нэн түрүүн хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай [...]гасые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха байна. [...]зараа һайнаар элдүүрилбэл, үтэгжүүлгэ һайнаар хэбэл, һайн [...]һөөр тарилга хэбэл үндэр ургасын эрхэ нүхэсэл байгуулагда[...]нь заатагүй.

Мал ажалые хүгжөөхэ гээшэ хүдөөгэй ажалшадай гол шухала [...]рилго мүн. Малай тоо толгойе олошоруулха ябадал мяха, һү, [...]һо элбэгээр абаха нэгэн шухала арга ха юм. Тиимэһээ үнеэн[...] тугал, эхэ хонинһоо хурьга, эхэ гахайһаа адагынь 15 пор[...]онхо абахын түлөө оролдохо зэргэтэйбди.

Энэмнай хүнгэн бэшэ хэрэг, тиибэшье бэелүүлхэ бүхы арга бо[...]мжонууд манайда бии. Нэн түрүүн хүдөө ажахыдамнай эрдэм бэ[...]лгээр, ажалай дүй дүршэлөөр, эрэлхэг зоригоор түгэс хүнүүд хү[...]нэ. Тэдэнэр ямаршье бэрхэшээлтэй жэлнүүдтэ эрхим һайн ур[...]са ургуулдаг, ниитын мал тобир тарганаар үдхэдэг, ехэ ашаг [...]э абадаг байһанаа нэгэнтэ бэшэ харуулһан юм. Энэ жэлдэшье [...]дань туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхаха байһанаа тэдэнэр [...]нөө батаар гэршэлжэ байна. Гадна үнгэрһэн жэлдэ эрхим һайн [...]һэн хаагдаа, малай эдихэ тэжээл ехээр бэлдэгдэж, хүдөө ажахын [...]шина техникэ олоор абтаа, үшөөшье олоор энэ жэлдэ абтаха. [...]ихэдэ 1971 ондо хүдөө ажахын капитальна барилгада хамта [...]рээ 48 миллион түхэриг һомологдохо. Энэ мүнгэ зөөрөөр шэнэ [...]аар ашаглагдаха, үйлэдбэриин, культурно-ажаһуудалай шэнэ ба[...]илганууд бодохо, малай фермэнүүдтэхи хүшэр хүндэ ажал оньһо[...]оруулагдаха, шэнэ машина техникэ абтаха, малай үүлтэр һайжа[...]улагдаха. Тиигэжэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань эрид [...]гжөөхэ һайн арга олгогдохо. Энэ зөөриие гамтайгаар, ашагтай[...]аар хэрэглэхэ шухала.

Иимэ ехэ нөөсэ болон арга боломжые хүсэдөөр хэрэглэхын ту[...]а элсүүлхы, эмхидхэхы ехэ ажал хэрэгтэй.

Эгээл иимэ ажалда ехэ дутуу дундануудай ушардагые мүнөө [...]еспубликымнай аймагуудаар болоно байһан партийна конференци[...]нүүд дээгүүр онсо тэмдэглэгдэнэ. Партийна организацинууд, хү[...]өө ажахын органууд хүтэлбэрилхы ажалаа улам оншотой, тодор[...]ой, аша үрэ ехэтэй болгохые оролдохо уялгатай.

Эгээ мүнөө хабарай тарилгада бэлэдхэлгэ, малай үбэлжэлгые [...]арза хоролтогүйгөөр үнгэргэлгэ, малай түл абалгые һайнаар эм[...]идхэлгэ хүдөөгэй бүхы ажалшадай үдэр бүриин анхарал хандуул[...]ха хэрэг мүн. Гэхэ зуура машина техникээ заһабарилгада, илан[...]гаяа механизаторнуудай кадрнуудые бэлдэлгэдэ хайша хэрэг [...]андаха ябадал үзэгдэнэ. Зарим колхоз, совхозуудта малай гарзал[...]ха, ашаг шэмэ абалгые доошолуулха ушар үзэгдэнэ. Иимэ ябадал [...]малай эмхидхэлэй мууһаа, хиналта, эрилтын һуладаһанһаа гол [...]улэб болоно. Энэ талаар зохихо хэмжээнүүд хойшолуулагдангүй [...]бтаха зэргэтэй.

1971 оной түсэб—юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй эхин байхаһаа [...]адна, тэрэниие амжалтатайгаар дүүргэхэ эшэ үндэһэн мүн. Тии[...]мэ дээрэһээ энэ жэлэй түсэб даабариие дүүргэхэ, үлүүлэн дүүр[...]гэхэ ябадал холын хараатай гэжэ тэмдэглэе.

Манай Эхэ орной арадууд туйлаһан амжалтаараа омогорхохо [...]һосроо омогорхон, бата этигэл найдабаритайгаар 1971 оние уг[...]тажа байна. Коммунис байгуулалтын шэнэ тодорхой зорилгонууд [...]урдамнай табигданхай. Соведүүдэй орон юһэдэхи түсэбтэ табан [...]жэлдээ дамжан орохонь, Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV [...]съездэ бэлдэжэ байна. Совет хүнүүд бүгэдэ арадай социалис мү[...]рысөө саашадань дэлгэрүүлжэ, түрэл партиингаа съездые угтаха, [...]орынгоо эгээн дүтын хэрэг гэжэ тэрэнэй шиидхэбэриие халан [...]абаха, тэрэниие бэелүүлхын тула бүхы эршэ хүсэеэ, эрдэм ухаа[...]гаа, дүй дүршэлөө элсүүлхэ байһандань батаар этигэнэбди гэжэ [...]нүхэр Л. И. Брежнев совет арадта хандажа, шэнэ жэлэй амар[...]шалгын үгэ хэлэхэдээ, уряалаа һэн. Энээндэнь харюу болгон, со[...]вет хүнүүд түрэл партиингаа ээлжээтэ съездэ ажалайнгаа эрхим [...]бэлэг асархань дамжаггүй.

Партийна организацинуудай, соёл сурталай бүхы хүдэлмэри[...]лэгшэдэй дайшалхы зорилго гэбэл, республикынгаа хүдөө ажахые 1971 ондо хүгжөөхэ талаар КПСС-эй обкомой пленумэй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сессиин тодорхойлһон зорилгонуудые хүдөөгэй ажалшадта дэлгэрэнгыгээр тайлбарилжа үгэхэ хэрэг бо[...]лоно. Тиихэдээ колхоз, совхоз бүхэнэй, хүдөөгэй ажалшан бүхэнэй энэ жэлдэ бүтээхэ ажал хэрэг ойлгосотойгоор, тодорхойгоор хүн бүхэндэ хүргэгдэхэ ушартай.

КПСС-эй СЪЕЗДЫН XXIV ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ЮҺЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛДЭ

БҮРИ ЕХЭ АМЖАЛТА ТУЙЛАХЫН ТҮЛӨӨ!

ЗУУ МЯНГАДА ХҮРГЭХЭНЬ

Республикымнай барилгашад түмэр-бетонно хэрэгсэлнүүдые барилгада үргэнөөр хэрэглэдэг болонхой. Энээнэй ашаар барилга түргөөр, бага гаргашатайгаар хэгдэнэ. «Бургжелезобетон» нэгэдэлэй коллектив барилга һаатуулхагүйн тула ехэ оролдолго гаргажа, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлөө. Тиин табан жэлэйнгээ даабариие үнгэрһэн жэлэй ноябриин 25-да дүүргэһэн байна.

Энэ түрүү коллектив хэрбээ 1965 ондо 63.400 кубометр түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргаһан һаа, 1970 ондо 97 мянган кубометр продукци гаргаһан байха юм. Шэнэ онол арга үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ шадаһанай ашаар иимэ ехэ продукци бүтээдэг болобо. Шэнэ жэлдэ тус нэгэдэлэй коллектив 100 мянган кубометр продукци гаргахаар хараа түсэб табяад, түрүүшын үдэрһөө эршэтэйгээр ажаллажа байна. Халаанайнгаа нормо үлүүлэн дүүргэгшэд үдэр ерэхэ бүри олошорно. Коллективэй абаһан уялга соо нэгэдэхи кварталай түсэбһөө гадуур 1000 кубометр продукци гаргаха гэжэ хэлэгдэнэ.

Манай корр.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ТҮГЭС БЭЛЭДХЭЛТЭЙ

Хяагтын аймагай «Родина» колхоздо техникын хэр зэргээр заһабарилагдажа байһан тухай график хараа һаа, яһала һайнаар ябажа байһыень хүрэһөөр ойлгохош. Хэрбээ графигай ёһоор мартын 24 болотор машина, техникээ заһабарилжа дүүргэхэ байбал, мүнөө февралиин 10 болотор бүхы техникээ бэлэн болгоод байха дүүрэн арга боломжотойбди гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд этигэл найдабаритайгаар мэдүүлнэ. Заримдаа эндэ запчастьнууд дуталдажа, ажалыень һаатуулхаяа һанана.

Тус колхоздо поточно-узловой аргаар техникээ заһабарилна. Мотоорой, аппаратурын, электрослесарна, токарна, гагнууриин цехүүд эндэ бии юм. Эдэ цехүүдтэ дүн хамта 50-яад хүн хүдэлнэ. Гол шухала узелнуудые тусгаар табигдаһан дүй дүршэл ехэтэй слесарьнууд заһабарилан хабсаргана.

Тракторнуудай олонхинь эрхим һайнаар заһабарилагдаа. 59 тракторай 45-ниинь хабарай тарилгада үглөө, мүнөөшьегүй гарахаар бэлэн болонхой, хашаа соо жэрылдэн табятай. Бүхы сеялкэ, культиватор болон плугууд баһал бэлэн болонхой.

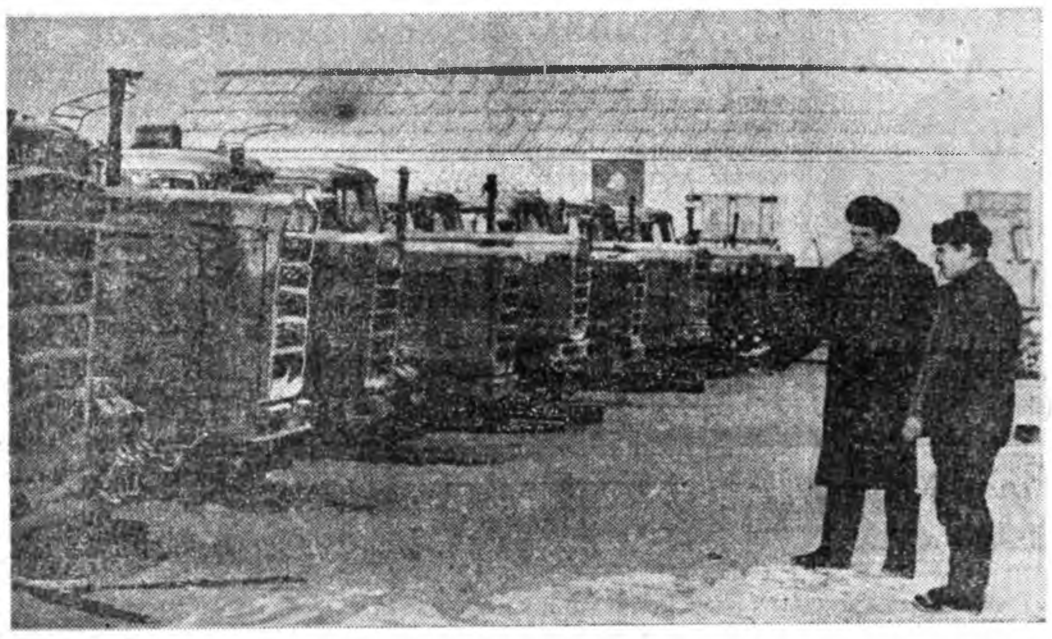

Поточно-узловой аргаар заһабарилга хэдэг болоһонһоонь хойшо механизаторнуудай эрхим һайн кадрнууд урган гараа. Жэшээлхэдэ, О. В. Бондарев, М. Е. Афанасьев, токарь А. И. Катаманов, фрезеровщик Г. М. Полонов, электрик Н. И. Климов, түлишын аппаратурын цехэй слесарь Г. Ф. Куминов гэгшэд дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэдэй тоодо оролсоно.

Колхозой правлени болон партком механизаторнуудай ажаһуудалда ехэхэн анхарал хандуулжа байдаг. Техникэ заһабарилгын үедэ эндэ столово, парикмахерскэ нээгдээ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Колхозой токарь Анатолий Иванович Катаманов. 2. Колхозой түрүүлэгшэ И. Р. Агафонов, тракторна бригадын бригадир А. С. Агафонов гэгшэд заһабарилагдаһан тракторнуудай хажууда. 3. Колхозой мастерскойн парикмахерска соо.

Е. ЗАХАРОВАЙ фототекст.

ҺААЛИШАДАЙ ҺАЙНДЭР

ЯРУУНА. Нарһатын совхозой Улаан Яруунын отделениин клубта һаяхан хүн зон олоороо сугларба. Ушарынь гэбэл, совхозой һаалишадай бал эндэ зарлагдаһан байгаа.

Түсэбтэ наймадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ совхозой һаалишадай ямараар хүдэлжэ гараһан тухай, КПСС-эй XXIV съездын зарлагдаха жэлдэ тэдэнэй үмэнэ байһан зорилгонууд тушаа тус совхозой директор нүхэр Ц. Г. Жалсанов бал дээрэ хөөрэжэ үгэбэ.

Жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2410 килограмм һү һааһан һаалишан Һ. Нимбуева совхозой түрүү нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, Хүндэлэлэй грамотаар, 300 түхэриг мүнгөөр шагнагдаа.

Хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлһэн һаалишад Д-Х. Доржиева, Д. Цыбенова гэгшэд мүн лэ мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Эдэнэр бултадаа «Каменка» гэжэ һаалиин гүүртэһээ юм. Тус гүүртын бүхы 10 һаалишад үнгэрһэн жэлдэ хоёр мянганай хилэ дабажа, совхоз соогоо түрүү һуури эзэлһэн байна.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ ажалай бүри ехэ амжалта туйлахабди гэжэ совхозой һаалишад мэдүүлбэ.

Л. БАДМАЕВА.

КОЛХОЗОЙ ТЕПЛИЦЭ

Нёдондо «Восточные Саяны» колхозой барилгашад овощ ургуулха дулаан теплицэ шэнээр барижа, ашаглалгада үгэһэн бэлэй. Түрүүшын ургаса июнь һарын эхеэр хуряагдажа, колхозниугудые ехэтэ баясуулаа. Тэрэ жэлдэ огородшод С-Д. Р. Тулаева, Н. Д. Халигуева, Д-С. Тулаева, М. Д. Петухова, Р. Лопсонова, Ж. Д. Ангархаева, Г. С. Ханхаева, В. Д. Буршоева, В. С. Хамагаева гэгшэд үгэрсэ, помидорой баян ургаса хуряажа, ажахыдаа 12 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулаа. Байгша ондо колхозой барилгашад теплицээ улам үргэдхэжэ, үшөө 5 армаг шэнээр бодхоохоор хараална. Иигэжэ бүхы 8 армагынь ашаглагдахадаа, жэлэй туршада 50 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулха гү, али 72 тонно үгэрсэ хуряагдаха байна.

Мүнөө үедэ комбинадай хүдэлмэришэд 200 тонно наг шэбхэ оруулжа. армагуудаа барижа, шэнэдхэн заһабарилжа байнхай. Теплицнэ комбинадай начальник агроном Д. Д. Ошоровой хэлэһэнэй ёһоор, «Восточные Саяны» колхозой ажалшад түрүүшын овощ байгша оной май һарын эхеэр амталхаар багсаагдана.

Б. БИРБАЕВ.

Түнхэнэй аймаг.

ЭЭЛЖЭЭТЭ УУЛЗАЛГА

АХА. Хүдөө бэшэгшэ Татьяна Тукоренова нигэжэ дамжуулба: «Улаан Аха» колхозой үнинэй хонишон Дулма Данзановна Будаевагай даадаг эхэ хонидой отарада һаяхан аймагай ажахынуудай хонишодой бригадануудые хүтэлбэрилэгшэд сугларжа, дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдэбэ. Энэ ээлжээтэ уулзалгада Дулма Будаева түрэһэн эхэ хонидые, нарай хурьгадые яажа эдеэлүүлхэ, харууһалха тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ Ленинградай предприятинуудай абаһан СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

С. М. КИРОВЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ «ЭЛЕКТРОСИЛА» ГЭЖЭ ЭЛЕКТРОМАШИНА БҮТЭЭЛГЫН ЛЕНИНГРАДАЙ НЭГЭДЭЛЭЙ хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад продукци гаргаха табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, 1970 оной декабриин 19-дэ дүүргэбэ. Энэ нэгэдэлэй предприятинууд 500 мянган киловаттын хүсэтэй шухаг гидрогенераторнуудые табан жэлэй турша соо гаргадаг болоо. Тэдэнэр Славянскэ ГРЭС-тэ табигдаха 800 мянган киловаттын хүсэтэй турбогенератор гаргаа, металлургическа промышленностиин прокатна стануудай электрическэ томо машинануудые бүтээдэг болоо. Миллион киловатт-амперай хүсэтэй нагрузочна генератор бүтээгдээ.

КПСС-эй XXIV съезд зарлаха тухай тогтоолые энэ нэгэдэлэй коллектив угаа ехэ үүсхэлтэйгээр угтажа, манай партиин, совет арадай ажабайдалдахи гайхамшагта энэ ушарые үндэр уялгануудые абажа, ажалдаа амжалта туйлан угтаха гэжэ шиидэбэ. Тусгаарлан хэлэбэл, продукци гаргалгаар квартальна түсэбөө болзорһоонь нэгэ үдэр урид дүүргэхэ, Чарвакска ГЭС-тэ гидрогенератор болзорһоонь урид бүтээжэ үгэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар продукци ехээр гаргаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даалгабаряа 10 процентээр үлүүлэн дүүргэхэ, нэгэдэхи квартал соо алмаһан материалаараа съездын нээгдэхэ үдэр бүхы продукцияа гаргаха гэһэн уялгануудые абаһан байна.

А. А. ЖДАНОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО, АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНТО ИЖОРСКО ЗАВОДОЙ коллектив КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэри дүүргэлтэ болгон, наймадахи табан жэл соо продукци гаргалгаяа 38 процентээр, ажалай бүтээсые 31,3 процентээр дээшэлүүлээ. Энэ заводойхид табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, 1970 оной сентябриин 8-да дүүргээд, түсэбһөө гадуур 20 миллион түхэригэй продукци гаргаһан байна.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ мүрысөө дэлгэрүүлэн, тус заводой коллектив нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, 650 тонно булад, 500 тонно прокат, 200 тонно сорго, хабсагай малтадаг хүсэтэ хоёр экскаватор болон бусад продукци түсэбһөө гадуур гаргаха гэһэн уялга абаба. Ажалшадай хэрэглэмжэ үлэмжэ һайнаар хангаха гэһэн партиин Центральна Комитедэй зорилго бэелүүлэн, арадай хэрэглэмжын эд бараа 30 гаран процент ехээр гаргаха гэжэ хараалагдаба.

«ВИБРАТОР» ГЭЖЭ ЗАВОДОЙ коллектив үйлэдбэриин хэмжээгээр 5 жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ. Табан жэлэй турша соо продукци гаргалга 49 процентээр, ажалай бүтээсэ 46 процентээр дээшэлбэ.

Энэ заводой коллектив КПСС-эй XXIV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаяа хүсэжэ, 1971 оной нэгэдэхи кварталда социалис уялгануудые абаһан байна. Жэшээнь, продукци наймаанда дамжуулха квартальна түсэбөө съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр дүүргэхэ, үнгэрэгшэ жэлэй нэгэдэхи кварталайхида орбол, үйлэдбэриин хэмжээе 12 процентээр дээшэлүүлхэ, арадай хэрэглэлэй эд бараа 15 процент ехээр гаргаха гэһэн уялгануудые абаа. Ехээр абтаһан продукци бүхыдөө ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаба.

(ТАСС).

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ЭНЭЭНҺЭЭЛ ЭНЭ ҮНДЭҺЭТЭЙ

Оронойнай экономикын шухала һалбари болохо хүдөө ажахыгаа ойрын жэлнүүдтэ хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ, тусхай шэглэлдэ оруулха ба ажалыень хүсэдөөр оньһожоруулха тушаа КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1970 он) Пленум онсо анхарал хандуулһан байна. Энэ шиидхэбэрииень бодото дээрэнь бэелүүлхын тула нэн түрүүлэн колхоз, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ гээшэ гол зорилго болонхой. Мүнөө үедэ республикымнай аймагуудай ажахынуудта механизаторай бүгэдэ ниитын һуралсал урагшатайгаар ябуулагдана. Манай корреспондент һаяхан энэ асуудалаар зарим аймагуудай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэдтэ хандажа, тодорхой харюунуудые абаһан байна. Мүнөө бидэ тэдэнэй харюунуудые доро толилбобди.

Бэшүүрэй аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин инженер-механик К. МАКАРОВ:

—Газар таряалангай, мал ажалай хүшэр хүндэ хүдэлмэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха зорилгоор механизаторай бүгэдэ ниитын һуралсал эмхидхэжэ, колхоз, совхозуудай үйлэдбэри дээрэ ажалладаг залуу хүбүүд, басагадые олоор хабаадуулхын тула аймагаймнай ажахынуудта горитойхон ажал ябуулагдана. Хэр угһаа хойшо ороохо таряанай тогтууритай баян ургаса хуряадагаараа суурхадаг Охин-Булагай, Хёлгын совхозуудта, «Рассвет», Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта бүхыдөө зуугаад залуушуул механизаторай мэргэжэл шудална. Бүхыдөө аймаг доторнай байгша ондо 220 хүн һуралсана.

Хэрбээ урдань бүхы һуралсалайнь программа хуряангыгаар, гансал трактор жолоодожо һурахаар зохёогдоһон байбал, мүнөө ташха ондоогоор зохёогдонхой. Эндэ һуралсагшад тракторһаа гадна, газар элдүүрилхэ элдэб түхэлэй машина, мүнөөнэй агротехникэ, минеральна үтэгжүүлгэ яажа хэрэглэхэ тухай дэлгэрэнгыгээр шудална. Тиимэһээ һуралсалаа амжалтатайгаар түгэсхэгшэд алишье талаараа «зэбсэгжэһэн» байха болоно.

Гадна энэ жэл механизаторай һуралсалда басагад, бэреэдүүдые олоор элсүүлхын түлөө нилээд оролдогдоо.

Иигэжэ жэл бүри механизаторай бүгэдэ ниитын һуралсал эмхидхэһэнэй ашаар ажахынуднай хабар, намарай тарилга хуряалгын үедэ машина, тракторнуудаа ашаг ехэтэйгээр, хоёр халаанда һаадгүй хүдэлгэхэ аргатай болоо. Тиибэшье мүнөө энэ гол шухала хүдэлмэреэ эмхитэйгээр ябуулжа, зарим тэды дутагдалнуудые усадхахаар хараалнабди. Жэшээлбэл, Бэшүүрэй совхоз, «Дружба» колхоздо энэ талаар биратай хүдэлмэри үшөөл ябуулагдаагүй байһаар. Тиихэдэ «Победа» колхозой дэргэдэ түбхинэһэн Бага-Куналейн хүдөөгэй техническэ училищида һуралсагшадай тоо жэл бүхэндэ нэмэнэгүй. Байра байдалыншье һайжаруулагданагүй.

Хэрбээ механизатор, малшадай бүгэдэ ниитын һуралсал эмхитэйгээр ябуулбал, гарай хүсөөр хэгдэдэг ажалнай оньһожоруулагдажа, саашадаа гүрэндөө хүдөө ажахын продуктнуудые бүри элбэг дэлбэгээр, үнэгүйгөөр үйлэдбэрилхэ, худалдаха байһамнай дамжаггүй.

Хяагтын аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин кадрнуудай инспектор К. МАНЖИХАНОВ:

— Гол түлэб ороохо таряа, огород таридаг аймагаймнай ажахынууд үбэлдөө механизаторай бүгэдэ ниитын һуралсал эмхидхэнгүй байха аргагүй ааб даа. Үнгэрһэн гурба, дүрбэн жэлэй туршада колхоз, совхозуудта механизаторнууд захаһаа дуталдажа, нилээд шахардуу байдалда оруулагша бэлэй. Мүнөө энэ бэрхэшээл ушархаяа болинхой. Юуб гэхэдэ, ажахынуудаймнай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд механизатор, малшадай һуралсал эмхидхэлгын али зэргын туһатай байһые мэдэрээ бшуу.

Байгша ондо аймаг доторнай ганса механизаторай бүгэдэ ниитын һуралсалда 150 хүн хабаадалсахаар багсаагдана. Һүүлэй мэдээсэлэй ёһоор, Хяагтын, Хүдэриин совхозуудта, Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Родина» колхозуудта энэ хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана. Гадна «Дружба» колхозой, Хүдэриин, Хяагтын совхозуудай үнинэй дүй дүршэлтэй 9 механизатор һаяхан Сурхайта нуурай эрьедэ эмхидхэгдэһэн мэргэжэл дээшэлүүлгын 15 хоногой курсада ошожо ерээ.

Мүнөө үедэ эрдэм, техникын улам хүгжэжэ байхада иигэжэ мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ гээшэ тон болохотой гэжэ тоолохоор. Ушарынь хадаа жэл, һара бүри ажахынууднай шэнэ түхэлэй машина, техникэ абана гээшэ. Мэргэжэлээ дээшэлүүлээгүй һаа, энэ орёо трактор, машинануудые жолоодохо, ашаглахань хүшэр шуу.

Эдэ үдэрнүүдтэ аймагаймнай колхоз, совхозуудта механизатор, малшадай бүгэдэ ниитын һуралсал үнгэргэхэ хүдэлмэри хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр ябуулагдажа байнхай.

ТЕХНИЧЕСКЭ ДЭБЖЭЛТЭ—БУЛТАНАЙ ХЭРЭГ

Арадай ажахын hалбари бүхэндэ научно-техническэ дэбжэлтэ туйлажа, тэрээнэй үндэhэ hуури дээрэ ажалай бүтээсые, үйлэдбэриин экономическа ашаг үрые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ КПСС-эй XXIII съезд зааhан байгаа. Энээн тухай мүн КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1969 оной) пленумэй шиидхэбэринүүд соо, тэрэшэлэн «Үйлэдбэриин арга боломжо бүри hайнаар хэрэглэхэ, арадай ажахыдахи арьбалалтын гурим үшөө наринаар сахиха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай бэшэг соо хэлэгдэhэн байха.

Мүнөө КПСС-эй ээлжээтэ XXIV съездэ бэлдэжэ байха үедөө партиин XXIII съездын hүүлээр үйлэдбэридэ научно-техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар юун хэгдээб, ямар амжалта туйлагдааб гэжэ хараха дуран хүрэнэ. Ушарынь гэбэл, би тэрэ съездын делегадаар hунгагдажа, хүдэлмэридэнь хабаадалсаhан байгааб.

Тэрэ сагhаа хойшо үнгэрhэн дүрбэн жэлэй туршада арадай ажахын алишье hалбари абажа үзэбэл, тон ехэ хубилалтанууд болонхой. Холо ошоод яалайб, манай Галуута-Нуурай шахтануудые жэшээ болгоходо болоно. Жэлдээ 600 мянган тонно нүүрhэ үгэхэ хүсэтэй Холбоолжоной уурхай ашаглалгада тушаагдажа, Зүүн Сибириин түмэр замтай холбогдоо. Энээнэй тулада 17,1 километрэй зайда түмэр харгы татагдаhан байна. Эндэхи нүүрhэн нээмэл аргаар хүсэ ехэтэ экскаваторнуудаар малтагдажа, автомашинануудта гү, али вагонуудта сэхэ ашаалагдана. Улаан гараараа хүрзэ барижа хэхэ ажал эндэ байхагүй.

Мүн хуушан шахтанууд hэльбэгдэн шэнэдхэгдэжэ үргэдхэгдөө. 7/8-дахи шахтада хоёрдохи горизонт, 2/5-дахи шахтада табадахи горизонт ашаглалгада үгтэжэ, тэндэ нүүрhэ малталга дээшэлээ. Шэнэ шэнэ механизмууд, нүүрhэ малтаха түхеэрэлгэнүүд тодхогдоно. Тиихэдээ үйлэдбэриие үргэлжэдэнь оньhожоруулха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдана. Бидэнэр, проходчигуудай хүдэлмэришье нилээд хубилаа. Урдань нэгэ hарада 100 метр малтажа, тэндэhээ нүүрhэ абахаар бэлэн болгохо гээшэ бэрхэтэйхэн байбал, мүнөө юрын хэрэг болонхой. Тиихэдэ «ПК-49» гэжэ комбайн hарадаа 235 метр утатай проходка малтажа гатална.

Шахтернуудай ажал хүдэлмэридэ, шахтануудай үйлэдбэридэ болоhон хубилалтануудые бултыень тоолохонь бэрхэтэй. Эдэ хубилалтанууд хадаа арадай ажахые хүгжөөхэ тушаа парти, правительствын анхарал оролдолгын, саг үргэлжын туhаламжын ашаар болоо гэжэ бидэнэр мэдэрнэбди.

Зүгөөр үйлэдбэри нарижуулан hайжаруулха, техническэ дэбжэлтэ хангаха хэрэгтэ манай партийна организациин, бүхы коммунистнуудай үүргэнь ехэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Эдэ асуудалнууд шахтоуправлениин парткомой, шахта болон уурхайн партийна эхин организацинуудай анхаралда хододоо байhан, мүнөөшье байhаар. «Техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ хэрэгтэ инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ дээшэлүүлхэ тухай», «НОТ ба коммунистнуудай зориигонууд» гэхэ мэтэ асуудалнууд коммунистнуудай суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг байгаа.

Даалгагдаhан оньhон техникэ хүсэд шудалжа, ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг коммунистнууд шахтоуправленидэмнай олон. Тэдэнэй дундаhаа нүхэд П. В. Балалаешников, В. И. Чукмасов, И. М. Метальников, П. М. Черепанов болон бусадые нэрлэмээр.

Гэхэтэй хамта шахтоуправлениин хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии гээшэ. Нёдондо нүүрhэ малтаха түсэб, илангаяа газар дороhоо малтаха түсэб дүүргэгдэбэгүй. Арба нэгэ hарын дүнгөөр шахтоуправленимнай 45 мянга гаран тонно нүүрhэ түсэбhөө дутуу абаhан байгаа hэн.

Хүрзэ барижа, нүүрhэ малтадаг сагай түүхэ домогто ороод байхада, иимэ эрхэ байдал юун дээрэhээ тохёолдоноб гэхэдэ, имагтал бии байhан оньhон түхеэрэлгэнүүд, хүсэтэ техникэ хангалтагүйгөөр ашаглагдана бшуу.

Хэдэн жэшээ харуулая. 1968 онhоо үйлэдбэриин гол фонднууд шахтоуправленидэ 13,9 процентээр нэмээ. Оньhожоруулагдаhан ажалда хүдэлдэг хүдэлмэришэдэй тоо 1966 ондо бүхы хүдэлмэришэдэй 41,1 процент байбал, 1969 ондо 58,8 процент хүрэтэрөө ургаа. Теэд энэ үедэ нүүрhэ малталга ургаагүй, харин доошолhон байна. 1966 ондо хамтадаа 1144 мянган тонно нүүрhэ абаhан байбал, 1969 ондо 1127 мянган тонно малтагдаа. Ажалай бүтээсэшье дээшэлээгүй тооной. 1968 ондо hарадаа нэгэ хүдэлмэришэн дунда зэргээр 77 тонно нүүрhэ малтадаг байбал, энэнь 1969 ондо 77,2 тонно болобо.

Иимэ жэшээнүүдые олоор дурдажа болоно. Теэд эдэмнай юун тухай гэршэлнэ гээшэб?

Нэн түрүүндэ бии байhан түхеэрэлгэ, техникэ хүсэдөөр, үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэ хүтэлбэрилэгшэд (тэдэнэй олонхинь коммунистнууд байха) харюусалга багатайгаар хандана. Жэшээлхэдэ, 7/8-дахи шахта дээрэ нэгэтэ усал боложо, хүдэлмэринь 9 часаар зогсошоhон байгаа. Энээн тухай дуулажа, мэдэжэ байбашье, шахтын хүтэлбэрилэгшэд-коммунистнууд, нүхэд Березиков, Черпиков гэгшэд ямаршье хэмжээ абангүй, hанаа амархан hуужа байгаа бшуу.

Шахтоуправлениин аппарадта олон таhагууд бии юм. Тэдэниие дүй дүршэлтэй инженернүүд-коммунистнууд хүтэлбэрилдэг. Теэд эдэ тушаалтадые уурхай, лавада ороод ябахыень үсөөн харахат. ехэнхи сагаа столойнгоо саана, телефоной хажууда үнгэргэнэ. Энээниие дааhан ажалдаа харюусалгатайгаар хандалга гэжэ хэлэхын аргагүй.

Ажал ехэтэй хүдэлмэри оньhожоруулха, үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлжэ, хүсэдөөр ашаглаха зорилготойгоор олон хэмжээ ябуулганууд зохёогдодог, тэдэнэй дүүргэлтын түлөө харюусалгатай хүнүүд томилогдодог гээшэ. Зүгөөр бодото дээрээ олонхинь хараалагдаhан саг болзортоо дүүргэгдэнгүй үлэшэдэг. Энээндэ зэмэтэй хүнүүдэй дунда коммунистнууд — хүтэлбэрилхы тушаалтад дайралдадаг шуу.

Үйлэдбэридэ техническэ дэбжэлтэ туйлахын тулада имагтал ехэ ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, томо томо оньhон түхеэрэлгэ, машина техникэ тодхохо, хэрэгтэ... хэ юм гэжэ ойлгобол буруу гэ... hананам. Багахан урлан пар... жуулгын дурадхалнуудhаа эх... лээд, үйлэдбэриин шэнэ технол... ги нэбтэрүүлгэ хүрэтэр бү... техническэ дэбжэлтэтэй холбо... той ха юм. Тиимэhээ ажал з... рээ техническэ дэбжэлтэ туйл... хын түлөө хүн бүхэн—хүдэлм... ришэншье, хүтэлбэрилэгшэш... оролдохо, тэмсэхэ ёhотой. Хамт... хүсөөр лэ амжалта туйлагда... ха юм.

Зүгөөр коммунистын үүр... харюусалгань эндэ бүри е... Партиин гэшүүн хадаа комм... низмын материально-техничес... бааза байгуулхын түлөө тэмсэ... ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ш... нэ түрүү юумэ үүсхэхэ, техни... шудалан мэдэхэ, түрүү дүй дү... шэл дэмжэн дэлгэрүүлхэ уялгата... гэжэ КПСС-эй Устав соо заагда... хай бшуу. Ушар иимэhээ комму... нистнууд хаанашье, ямарш... ажалда байг, техническэ дэбжэ... тын түлөө тэмсэгшэдэй түр... зэргэдэ ябалсаха арюун уялгата...

Г. ТУЧИНОВ,
КПСС-эй XXIII съездын делегат, Галуута-Нуурай шахтоуправлениин проходчигуудай бригадир, Социалис Ажалай Герой.

Федор Бащук 7-дохи барилга хабсаралгын управлениин түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Энэ нүхэр мүнөө багшанарай институдай шэнэ корпусой барилга дээрэ хүдэлмэрилнэ. Тиигэхэ зуураа халаан бүриингөө даабариие 130 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тэрэнэй хэhэн ажалынь хододоо hайн гэжэ сэгнэгдэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. Бащук ажалдаа.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

УРИДШАЛАН ДҮҮРГЭЭ

«Бурводстройн» Хориин барилга-хабсаралгын участок түсэбтэ табан жэлэй туршада аймагай совхозуудай сабшалан, тарянай поли үргэдхэхэ, ургасыень hайжаруулха талаар 1321 мянган түхэригэй хүдэлмэри хэхэ ёhотой гэжэ хараалагдаhан байгаа.

Үнгэрhэн үе соо тон ехэ ажал хэгдээ. Гансал hүүлэй гурбан жэлэй туршада тус участок совхозуудай 3000 гектар сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, хүрьhэ hайжаруулха элдэб янзын хүдэлмэри хэхэ байhан юм. Георгиевскын совхоздо 127000 кубометр уhанай багтаамжатай сөөрэм байгуулагдажа, 1500 гектар бэлшээриин газар уhалагдаха аргатай болоо.

Ноябрь hарын ажалай дүн соглолходо, дүрбэн жэл 11 hарада 1311,7 мянган түхэригэй ажал дүүргэгдээд байба. Тиихэдэ Хүрбын совхоздо 100 гектар сабшалан буртаг үбhэнhөө, бургааhа шугыhаа сэбэрлэгдээ.

Б. ЛАЙДАПОВ.

Дүршэл тухай хөөрэлдөөн

hүүлэй үедэ «Улаан Аха» колхозой хонишод өөhэд дундаа ябалсажа, дүй дүршэлөө халан абалсадаг болонхой. hаяхан Егор Будаевай даадаг отарада ажахынь хонишод сугларжа, ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэбэ. Эндэ түрүү хонишон Егор Будаев өөрынгөө ажал хүдэлмэри тухай hонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Энэ нүхэрнай хонин ажалда хүдэлжэ эхилhээр нилээд үнинэй, дүй дүршэлөөр яhала баяжаhан юм. Нарай мал харууhалха, эдеэлүүлхэдээ зоотехническэ заабариие хазагайруулдаггүй. Тиимэhээ хурьгадынь гарзалдаггүй, тобир тарганаар түлжүүлэгдэдэг юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ Егор Будаевай отарын хонишод КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ абаhан социалис уялгаа жэншэдүүлэ дүүргэхээр оролдожо байнхай.

Д. ДУГАРОВ.

Совет орон доторнай

ЗАВОДОЙ ГУРИМТАЙ ФЕРМЭ

Украинын табан зуу гаран ажахынуудай малшад хоёр халаанаар хүдэлмэрилдэг болоо. Мүнөө эдэ фермэнүүд ажалаа заводойхидол адлишуугаар эмхидхэнэ. Нэгэдэхи халаан 5 часта хүдэлмэрөө эхилдэг, хоёрдохинь —13 часта. Эндэ бүхы ажалынь сүм оньhожоруулагданхай. Тиигэhэнэй ашаар даабаряа дүүргэлгэдэнь хоёр дахин бага саг гарана. Малшад неделидээ хоёр үдэр амардаг.

Түрүүшынь дүнгүүдhээ харахада, фермэнүүдтэ заводой гурим хэрэглэhэнэй аша үрэнь эли байна. Киевскэ областиин Белоцерковско районой «Совет Украина» гэжэ колхоздо үнеэн бүриhөө hааргадаг hүнэй хэмжээн 3500 килограммhаа дээшэ болонхой. Энэнь үнгэрhэн жэлэйхиhээ 170 килограммаар ехэ байна. Продукци үйлэдбэрилгэдэ гаргашалагдадаг мүнгэн хороо, тиин малшадай салин хүлhэн нэмээ. Крымэй, Харьковай, Донецкэ областьнуудай ажахынуудта иимэл үрэ дүн туйлагдаа.

Мүн ондоошье талаараа ашагтай байба. Фермын хүдэлмэришэдэй сүлөөтэй сагынь ехэ болоо. Тэрэниие гэр бүлэдөө, hуралсалда зорюулна. Илангаяа фермын залуушуул сүлөөтэй сагтаа hураха, сагаа hонирхолтойгоор үнгэргэхэ аргатай болобо.

УССР-эй Хүдөө ажахын министерствын мэргэжэлтэд шэнэ гуримаар ажаллаhанай түрүүшын дүн гаргажа, үшөө мянгаад ажахые хоёр халаанай графигта оруулхаар hанамжалба. Иимэ юумэ хэхэ арга боломжо бии: гурбан мянга гаран колхоз, совхозуудай фермэнүүд үргэлжэ дээрээ оньhожоруулагданхай.

(ТАСС-ай корр.).

Киев.

ЭСТОНИИН ОЕДОЛШОДОЙ НЭГЭДЭЛ

ТАЛЛИН. (ТАСС-ай корр.). Эстониин оёдолшод «В. Климентиин нэрэмжэтэ оёдолой-үйлэдбэриин нэгэдэл» гэhэн тэмдэгтэй, нэрэй умдэхэ хубсаhа гуридалдаа наймаанай эмхинүүдтэ оруулна. Эхэнэрнүүдэй иимэ ... катай хүнгэн костюмууд, пла... нууд, плащнууд оёдожо гар... дадаг болохо.

Мэдээжэ болоhон Таллин... В. Климентиин нэрэмжэтэ оё... лой фабрикада, республикын ... сад городуудай предприятинууд... та иимэ нэгэдэлнүүдые бии б... гоходонь, hайн шанартай хуб... hа бүри олоор гаргаха арга ... гохо,—гэжэ фирмын дирек... А. Аасмаа хэлэбэ.—20-ёод ... зын хубсаhа шэнэ жэлдэ оё... олоор гаргахаар бэлдэгдэнхэй.

ЗУУ МИЛЛИОН ГЕКТА... УhАТАЙ БОЛГОГДОО...

АЛМА-АТА. (ТАСС). К... захстанай мелиораторну... социалис уялгаяа болз... hоонь урид дүүргэбэ. Ж... лэй эхинhээ хойшо мал... бэлшэхэ дүрбэн милли... гектар бэлшээри уhалаг... даг болоо. Энэнь түсэб... хараалагдаhанhаа 150 м... ган гектараар ехэ.

Республикын мелиорат... нууд малай бэлшэхэ ... миллион гектар газар... уhаар хангаа, уhа аба... 50 мянга гаран газар ... болгонхой. Тэрэнэй дүр... нэй нэгэ хубинь дүүрэ... байгаа табан жэлэй турш... да бүтээгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй орде... то Балхашска металлургиче... комбинадай эрхим хүдэлмэри... В. Евсеев, бригадир С. Поно... рев ажал дээрээ.

АПН-эй фото.

ЗОЛТОЙ ЯБААРАЙ

ЗУРАГЛАЛ

Жабарлан тооhорhон аяар тэрэ Зандин шэлын оройгоор бултайhан үглөөнэй наранай hулахан аад, нюдэ hаргаама хурса элшэнүүд hүнинһөө унаад хоноhон хирмаг саhан дээрэ hолонготон яларжа, жэгтэй hаруул, дуулим сэлмэг үбэлэй үдэр мандажа байба. Гомбо Дымбеевич сонхынгоо хүнизгэ нээжэ, нюдэнэй hарагатар газаашаа харан зогсоно. Набтаршаг шамбай бэетэй, елэн хара үhөө бага хажуу тээшэнь hамнаhан, улэ мэдэг шомбойд гэhэн уралтай, хараха янзада гүбшэн даруу, номгон зантай энэ хүн түргэ-түргэн сабшалhан гүн хара нюдэдөөрөө миhэрээд, хүрэhөөр хүнэй hанал татадаг.

Юун тухай мүнөө бодоно хаб? Мүнөөдэрэйнгөө ажал тухай гү, али аймагай Соведэй сессидэ шиидхэгдэхэ асуудал тухай гү, али... магад хододоо нигэжэ аажамаар мандаhан алтан наранда баясажа, үдэр бүхэниие угтадаг үхибүүн бага наhаяа hанажашье болоо. Эгээл иимэ хурса наранай hаргама гэрэл доро ялалзаhан саhаар наадажа, залхуугүй хүнгэнөөр шаргаяа шэрэн, Баян-Сагаан өөдөө абиран ябахадаа гү, али зундаа бухал шэрэжэ, эмээл морёор түрэл Сэлэнгынгээ тохой нугануудаар оедоргоходоо үшөөл нимгэхэн урин, үхибүүн сэдьхэлээрээ түрэл нютагтаа дурлажа, түрүүшынгээ шүлэгүүдые бэшэжэ эхилээ. Дунда hургуули дүүргээд, үетэн нүхэдэйнгөө дээдэ hургуулида орохоёо ошоходонь, Гомбо хүбүүн ябахала яраагүй hэн. Хүрэ хүрэhөөр юугээшье мэдэнгүй даб гээдхидэггүй, түрүүн бодожо үзэдэг анханай тиимэ даамай даруу зантай хүн байгаа ха юм. Тиигээд лэ түрэл колхоздоо үлэжэ, кукурузашанаар ажаллажа эхилээ hэн. Багаhаа хойшо ехэшье, багашье юумэндэ хайша хэрэгээр, hали-боли хандажа шададаггүй байhан тула эндэшье Гомбо үнэн зүрхэнhөө бүхы хүсэ шадалаа гарган ажаллаа. Тиигэhэнэйнгээл ашаар хойто намарынь кукурузын үндэр ургаса абажа, колхоз, аймаг соогоо суурхаа hэн. Нигэжэ хорёод наhатайдаа ажалай эгээ түрүүшын амжалта туйлажа, Гомбо Сандаков ажабайдалайнгаа түрүүшын алхамые тоб гэжэ тэдээр эхилhэн намтартай.

Хоёр жэл колхоздоо хүдэлөөд, хүдөө ажахын институтда шалгалта барихаяа ошохомни гэхэдэнь, эжынь:

— «Эрэ хүн зориhондоо» гэдэг юм. Хүбүүмни, зоной дунда золтой ябажа, аба эжынгээ нэрые нэрлүүлхэ хүн болыш даа,—гэжэ хүбүүгээ харгыдань түхеэрүүлээ hэн.

— Эй, Цыден Гомбоевич, бодыш даа. «Ажалдаа» ябаха болоолши. Харыш, ямар гоё үдэр боложо байна гээшэб?—гэжэ Гомбо Дымбеевич гурбатайхан одхон хүбүүгээ яслидань түхеэрүүлнэ. Эжынь зургаатай Баяр хүбүүгээ столдо hуулгажа эдеэлүүлнэ. Ирина Гармаевна нүхэрынь хоёр «студентнүүдэйнгээ» — Сэсэг Витя хоёройнгоо hургуулиинь хэрэгсэлнүүдые шалгана хэбэртэй.

— Зай, өөрөө наашаа hуугаад эдеэлэ. Үдэр гэртээ ерэхэ хүн гүш, али бүхэли үдэрөөрөө баhал үнеэхи фермэ, гүүртэнүүд дээгүүрээ гүйлгэхэ хүн гүш?—гэжэ эжынь бүри тэрэ үхибүүн ябахадань гэмэрдэгтээл тон адляар гэмэрэн, гал дээрэhээ кастрюльтай шүлэ абажа, аягална.

— Мүнөөдэр, эжы, аймагай Соведэй сессидэ ошохомни, бусахадаа Хаягагай гүүртэнүүдээр хүрөөд ерэхэ hанаатайб.

— Баhал хахад hүни ерэхэ хүн ха юмши даа,—гээд, hүүлэй хэды жэл соо hурамхи бОлошоhон эжынь саашань юушье дуугарбагүй.

* * *

Эжынь... Барhан хүгшэн буурал эжынь мүнөө 71-тэй боложо ябана. Зобохо тулихые одоол үзэхысэ үзэhэн хүн ха юм. Нүхэргүйгөөр, ори гансаараа үлгытэй хүбүүгээ мансылhаар үндылгөө, дайнай үеын хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ хүбүүгээ hургуулида ябуулжа, хүл дээрэнь гаргаа. Теэд хэды үндэр наhатай болоошье hаа, мүнөө үшөөл хүнгэн зандаа. Зориг шангатай, хатуу хүгшэн байгаа. Эжынгээл зангые абажа, хүбүүниинь «зориhондоо хүрэжэл hаладаг» хүн болоо ёhотой. Абаяа Гомбо оройдоошье мэдэдэггүй. Зургаан hаратай байхадань наhанhаа нүгшэhэн байгаа. Магад өөрөө тиигэжэ эсэгын энхэрэл үзөөгүй үндыhэн хадаа үхибүүдтээ мүнөө хэнhээшье үлүүгээр энхэрдэг гү. Бүхэли үдэртөө, заримдаа hүниндөө ажаллажа ябаашье hаа, тэдэнэйнгээ хэрэгүүдээр hонирхоhон лэ байдаг. Сэсэг басаганиинь мүнөө дүрбэдэхи класста hурана. Жэлhээ жэлдэ отличнигаар дүүргэжэ, гэртэхинээ баясуулдаг. Мүн Витиньшье яhала магтаалгай ябадаг юм. Баяр Цыден хоёр саадигта ябана. Мүнөө тэдэ хоёр ехэл баяртай. Папатаяа саадигтаа ошохонь ха юм. Тэдэнэй зураhан зурагуудые, саарhаар, пластилинаар хэhэн элдэб нааданхайнуудые Галина Михайловнань пападань харуулхал байха.

* * *

Гомбо Дымбеевич мүнөөдэр аймагай Соведэй сессидэ ошохоёо түхеэрнэ. Нютагаархидынь тэрэниие депутадаар hунганхай юм. Юhэдэхи жэлээ Суулгада хүдэлжэ Гомбо Дымбеевич нютагайнгаа зондо, суг хүдэлдэг нүхэдтөө хүндэтэй этигэмжэтэй хүниинь болонхой.

Юhэдэхи жэл... Найман жэлэй урда тээ Суулга нютагта ерэхэдээ Гомбо Дымбеевич hаяхан хүдөө ажахын институт дүүргэhэн, гэнэн хонгор эдир наhандаа ябаа. Эгээн түрүүн Суулгын совхоздо ерээд, 3-дахи отделениин ветеринарна врачаар ажаллаа hэн. Энэ саг соо нилээд олон удаа хайрдан газардахашье, жэгүүр ургаhандал элин дэгдэхэшье ушарнууд бии байгаа. Теэд залуу хүбүүнэй зоригынь мохоогүй. Бэрхэшээлдэ ороходоо бүри үсэдөөр зоригоо шангадуулан тэмсэжэ, ухаан бодолоо болбосоруулан, сэдьхэлээ хатуужанхай илажа гараа бшуу. Мүнөө Гомбо Дымбеевич Суулгадаа нютагжажа, өөрын хүн болонхой. Эндэ ямаршье хүнhөө Гомбо Дымбеевич тухай асуубалтнай «ажалда гэдэргээ харахагүй, ёhотойл эрхим хүнүүдэй нэгэн» гэжэ хэлэхэ байха.

Жаргалта hайхан байдалые зохёолсожо ябаhан коммунистын зориг эрмэлзэл хэды ехэ бэ? Нүхэр Сандаков удаан саг соо совхозойнгоо парткомой гэшүүн байhан тула партийна, профсоюзна организацинуудай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Недели бүхэндэ, болзорто үдэртөө совхозой нэгэдэхи отделени болохо. Зандин тосхоной коммунистнууд Гомбо Дымбеевичэй шарахан «ДУК» машинын Холбоолжон дээгүүр харагдаадхихые хүлеэдэг. Эндэ нүхэр Сандаков коммунистнуудай эхин политическэ hургуули ударидадаг юм.

* * *

Хараhан лэ сагташ хээрэ талаар гү, али хони малай хото хорёо соогуур тэнгэриин үдэр бүри ябажал ябадаг энэ хүнэй ажабайдалайнь, ажалайнь hайхан намтарые юрэдөө үгөөр хэлэжэ барахаар бэшэ. Энээн тухай юунhээшье үлүүгээр Гомбо Дымбеевич Сандаковто олгогдоhон «республикын габьяата ветеринарна врач» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ гэршэлхэ байха. Хэзээшьеб уян үхибүүн зүрхөөрөө хүрьhэтэ дэлхэй дээрэ хүмүүнэй бэе оложо түрэhэндөө баясажа, уран шүлэгөөр эхи татажа дуулаhан энэ хүнэй дууниинь мүнөө хонгор талые бүрхөөhэн хони малай маараан соо шэдитэ хүгжэмэй аялга оложо, хүсэтэ ажалайнь хүбшэргэй боложо татагданхай ханхинажа ябадаг.

Д. ДАШИЕВ.
Мухар-Шэбэр — Улаан-Үдэ.

РЕСПУБЛИКЫН АЖАБАЙДАЛДА ТАБАН ЖЭЛ СОО ЯМАР ХУБИЛАЛТА БОЛООБ

КАРА-КУМ ТҮХЭРЕЭН

Мухамедназар ГАПУРОВ,
Туркменистанай КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь

Мүнөө сагташье Туркменистан, Кара-Кум гэhэн үгэнүүд олонхидоо сүл губи гэhэн ойлгосотой үшөөл холбогдодог. Хилын саагуур аяншалхадаа энээниие нэгэнтэ бэшэ дуулаhанби. Али нэгэ аяншан «Кара-Кум!»—гэжэ оог табиhанай удаа, олон юумэ мэдэхэ хүн хэбэр үзүүлэн, тэрэ дороо «хара элhэн» гээд оршуулдаг байна. Тэдэнэй олонхиниинь Кара-Кум канал тухай дуулаhаншье hаа, тэрэнэй хубилган шэнэдхэгшэ удха шанарые хэр хүсэд ойлгоо хаб даа? Кара-Кум географическа карта дээрэ Сахара гү, али Гоби гэжэ урданайхи мэтээр сүл губи гэжэ тэмдэглэгдэнэ ха юм.

Ехэшье холо бэшэ саг руу тэхэрин хараа hаамнай, үнэхөөрөө тиимэ байгаа. Оазисуудыень хургаа даран тоолохоор, түрэл республикаяа hайн hананаб. Манние тэжээгшэ Аму-Дарьягай нэрэтэй аулда түрэжэ, элбэг уhанай ашые мэдэхэ болоhондоо золтойб. Сүл губинуудай хүн зон манай нютагуудта иимэ ехэ уhанай бии болоhые гайхалсан, ган гасуурта дайрагдадаг дайда тухай, үсөөхэн худагууд тухай хөөрэлдэгшэ hэн. Совет засагай үүсхэhэн ехэ арыгуудай барилга тухай дуулахадаа, булта баярлагша hэмди.

Харин тэрэ үедэ сүл губи урданайхидаал адляар түр зуура сэсэглээд абадаг байгаа. Үбэлдөө бага зэргэ шииг нойто суглууhан сүл губи хабартаа эртүүр магууд, тюльпануудай ялагар сэсэгээр хушагдагша бэлэй. Хэрбээ намайе уhалбалтнай, иимэ гоё боложо шадахаб гэhэндэл үзэгдэдэг hэн.

Хүнэй гараар бүтээгдэhэн, гайхалтай юумэн болобо. Мүнөө Кара-Кум түхэреэн жэлдээ сэсэглэжэ, арад зониие ажал хэрэгэйнь түлөө урмашуулна.

Энэ табан жэл—тоогоороо наймаадахи совет табан жэл Кара-Кумай сэсэглэн hалбарhан үень байгаа. Энэ үе соо сүл губиие уга, hэтэ гараhан каналнууд баригдахаhаа гадна, мүн Туркменистанда Совет засагай асарhан ажахын, социальна бусад угаа ехэ хубилалтанууд бэелүүлэгдээ. Туркмен арад Ленинэй захяа заабаринуудые бэелүүлэн, бусад совет арадуудтай гар гарhаа барилсан ябажа, Советскэ Союзай Коммунис партиин хүтэлбэреэр түрэл нютагаа хубилган мандуулжа амжаhан байна. Хүнүүд каналнуудые барихаар үлэ баран, газарай баялигые уудалан ашаглаа. Газар дайда хүнүүдэй оролдолгын харюуда упанай, нефтиин, газай фонтануудые орьёлуулаа. Посёлогууд, шэнэ оазисууд бии болоhоор. Наймадахи табан жэл республикын үрэ түгэс хүгжэлтын үень боложо, совет хүнүүдэй хэhэн ажал хүдэлмэри айхабтар ехээр ашагаа харюулба.

Манай мүнөө үеын онсо гайхамшагые hайн ойлгохын тула, туркмен арадай урдань хаанта Россидахи эгээн гээгдэнги, эрхэгүй арадуудай нэгэн байhыень hанаха хэрэгтэй. 1917 онhоо хойшо манай арад феодализмhаа Совет социалис гүрэн болотороо туйлай ехэ алхам хээ. Революциин урда тээхи үе сагтай зэргэсүүлбэл, промышленностиин бүхы продукци 40 дахин шахуу нэмээ. Мүнөө 100 дахин шахуу ехэ нефть гаргажа абанабди. Электрын элшэ хүсэнэй талаар ухаанда багташагүй ехэ хүгжэлтэ туйлагдаа: 667 дахин ехэ элшэ хүсэн гаргагдана. Тиихэдэ Туркменистанда 64 анзаhан бии байhан. Харин мүнөө республика дотор 41 мянган гаран трактор, хлопок хуряадаг арбаад мянган машина хүдэлжэ байна.

1968, 1970 онуудта хлопогой гайхалтай баян ургаса хуряагдаабди. Республикамнай табан жэл соо гүрэндөө миллионhоо үлүү тонно хлопок түсэбhөө гадуур тушаагаа. Табан жэлтэй сасуулбал, жэлэй дундуур үйлэдбэрилгэ 1,6 дахин ехэ болоо. Энэ жэлдэ Туркмениин хүдөөгэй ажалшад түсэбэй ёhоор, 530 мянган тонно сэбэрлэгдээгүй хлопогой орондо 800 мянга гаран тонно суглуулаа. Оньhон техникэ үргэнөөр хэрэглэн, ажалаа тобтойгоор эрхилhэнэй ашаар, хлопок хуряалга урданайхиhаа эртэ дүүргэгдээ. Республикымнай олонхи ажахынууд ургасынгаа гол хубиие машинаар хуряадаг. Жэшээлхэдэ, «Теэджен» гэжэ совхоз хлопогойнгоо 84 процент үлүүтэйе машинаар хуряагаа. Ашхабадай 9 комиссарай нэрэмжэтэ совхоздо 99 процентыень машинаар хуряаhан байна. Агуу Ленинэй нэрэ абаhан, орденто Кара-Кумай каналые зубшан, Аму-Дарья мүрэнhөө республикымнай ниислэл хото хүрэтэр оршодог гүрэнэй хүдөө ажахын предприятинуудай дундаhаа энэ совхоз эгээн залуунь юм: 1967 ондо тогтоогдоо бэлэй. Ажахыдаа ехэ ашаг олзо оруулhан түрүүшын ургаса тиихэдэ хуряагаа пэн. Иимэ совхозууд хаа хаанагүй, тээр... роо ашагтай болоо гэхын а... гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Ти... шье дүй дүршэл суглараад, ... (энэ талаараа онсо илгарна) ... ажахынууд ехэ ашагтай б... шадаа. Ажахынуудай хүтэ... лэгшэдhөө олонхи хэрэгэй ... дадагынь мэдээжэ. Юундэб ... экономическа шэнэ гурим тэ... үргэн эрхэ олгоо ха юм. ... зуудаймнай директорнүүд ... даа дээдэ эрдэмтэй. Ашхаба... комиссарай нэрэмжэтэ сов... директор Акмурад Бабаев у... ситет, хүдөө ажахын инс... дүүргэнхэй. Директорнүүдэй ... мүн эрдэмэй кандидадуудшье...

Хүдөө ажахы хүгжө... КПСС-эй XXIII съездын дир... вэнүүдые, партиин ЦК-гай уд... хи пленумүүдэй шиидхэбэр... дые бэелүүлгэ республикын ... риально-техническэ баазые ... бэхижүүлээ. Түсэбтэ табан ... дүрбэн жэл соо 50 мянга ... гектар газарта уhан нэмэжэ ... даад, республикын уhала... газарай талмай 560 мянган ... үлүүтэй болоо. Энэ табан жэ... Кара-Кумай каналые зубша... дэн шэнэ хаалтанууд, тэрэ ... Хаузханска ехэ хаалта бари... Геон-Тепинскэ хаалта бари... дүүрэхэеэ байна. Мүн Мурга... Ехэ Дарьялыкска, Озерно ко... торнүүд баригдаа. Манай ор... 36 үндэhэ яhатанай түлөөлэгш... хүдэлдэг, эгээн шухала Кара... май канал баруулжаа боло... ябана. Тэрэнэй дүрбэдэхи ээ... нэй, Пионернэ траншейн ба... hая эхилээ. Мүнөө республи... тор үйлэдбэрилэгдэдэг бүхы ... пок болон хүдөө ажахын ... продуктнуудай 40 гаран проце...

СОВЕТ ЗАСАГ—АРАДАЙ ЗАСАГ

АРАДАЙ ҺУНГАМАЛ ХӨӨРЭНЭ

СССР-эй Верховно Соведэй наймадахи зарлалай хоёрдохи сессиин хүдэлмэри тухай манай уншагшадта хөөрэжэ үгэхыень газетын корреспондент Б. Жамбалов СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. Ф. Варфоломеевае гуйһан байна.

А. Ф. Варфоломеева: Сесси декабриин 8-да эхилээд, 10-да хүдэлмэрээ дүүргээ һэн. Хоёр палатын түрүүшын заседани тус тустаа болоо. Манай Национальностьнуудай Соведэй түрүүшын заседани СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай заседаниин зал соо үглөөнэй 10 часта эхилээ бэлэй. Парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй президиумдэ гаржа һуухадань, депутадууд хүл дээрээ байжа, нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат А. Я. Насриддинова түрүүшын заседани нээжэ, оролтын богонихон үгэ хэлээ. Удаань Мандатна комиссиин түрүүлэгшэ, депутат В. В. Шевченкын элидхэлые депутадууд шагнаад, нэгэн дуугаар батален абаа. Һүүлэрнь сесси дээрэ хэлсэхэ зүйлнүүд баталагдаа. Ямар асуудалнуудай энэ зүбшэгдэһэниинь бултанда мэдээжэ ааб даа.

Үдын хоол бариһанай удаа хоёр палатын хамтын заседани боложо, СССР-эй арадай ажахые 1971 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай асуудал зүбшэгдөө. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ, депутат Н. К. Байбаков элидхэл хэбэ. Оронноймнай энэ жэлдэ туйлаһан асари ехэ амжалтануудые тушаа элидхэлшэ тогтоод, ерэхэ жэлдэ ямар зорилгын табигдаад байһан тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. СССР-эй арадай ажахын 1971 оной түсэб хадаа мүнөө зохёогдожо байгаа 1971—1975 онуудай—юһэдэхи табан жэлэй түсэбэй шухала хубинь болоно. Тиимэһээ 1971 оной түсэбэй гол зорилгонууд гэбэл, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые бүри ехэ болгохо, партиин ЦК-гай июлиин пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һууриие улам бэхижүүлхэ, научно-техническэ дэбжэлтэ түргэдхэн, энэ үндэһэ һуури дээрэ арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, совет арадай баян дэлгэр байдалайнь саашанхи ургалта хангаха ябадал болоно гээд элидхэлшэ тэмдэглээ.

Корреспондент: Та ямар асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулааб та?

А. Ф. Варфоломеева: Бүхы наһан соогоо трактористаар ажаллаһан хүн тула хүдөө ажахые оньһон техникээр хангалга тушаа илангаяа һонирхоо бэзэб. Хүдөө ажахын машинанууд бүри олоор бүтээгдэдэг болохонь. Тиихэдээ мал ажалай, шубуу үсхэбэрилгын, тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ тусхай машинануудые бүтээн гаргалга 22 процентээр нэмэхэ гээд нүхэр Байбаков хэлээ. Мүн ерэхэ жэлдэ миллион үлүүтэй автомобиль бүтээгдэн гараха, ороной элдэб нютагуудта хүдэлхөөр тааруулагдаһан тракторнууд бүри олоор гаргагдадаг болохо. Тобшохоноор хэлэхэдэ, ерэхэ жэлдэ оронноймнай хүдэлмэришэн анги хүдөө ажахыда хэдэн зуу мянган шэнэ трактор, автомашина болон бусад оньһон түхеэрэлгэнүүдые бэлэглэхэ юм.

Уһан тухай ниитэсоюзна хуули гаргаха гол дүримүүдэй проект сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Газар дэлхэй дээрэхи бүхы амитай юумэнэй уһаар лэ ажамидаржа байдагынь бултанда мэдээжэ. Тиимэһээ байгаалиин баялиг болохо уһые зүбөөр ашаглаха, хамгаалха ба сахиха асуудал мүнөө шухалын шухала болонхой. Ган гасуур жэл болоходоо, хүдөө ажахыда ямар ехэ хохидол ушаруулнаб. Үнгэрһэн жэлэй бэрхэшээлнүүд бидэндэ ёһотойл һургаал боложо үгөө. Энэ асуудалаар элидхэлшын, депутадуудай үгэ хэлэхэдэнь, нютагайнгаа Түгнэ, Сулхари голнууд тушаа үбгэд, хүгшэдэй хөөрэдэгыень ухаандаа бодожо һуугааб. Урдань үерэй болоходо, Түгнэ, Сулхари голнууд һабаһаа гаража, тала дайдые ундалуулжа байдаг һэн. Эмээл морёор уламгүй газараар гаража шадагшагүй бэлэйбди. Харин мүнөө эдэ голнууднай нарийхан ханаабууд болошоо. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, ой модые узууралрнь отолжо, үндэһэгүй болгожорхёо. Үшөө тиихэдэ ямаршье түсэбгүйгөөр эдэ голнуудһаа ханааб һубаг татажа, бии байгаа уһыень гамгүйгөөр гаргашална. Энээнэй түлөө хэншье харюусадаггүй гээд хөөрэлдэдэг. Эдэ бүгэдые тон зүб гэжэ һанажа һуугаа һэм.

Корреспондент: Һунгагшадай зүгһөө ямар захяа заабаринуудтай Москва ошоо һэмта?

А. Ф. Варфоломеева: Колхоздоо автобус оложо ерээрэй гээд нютагаархимни захиһан юм. Энээниие дүүргэхын тула РСФСР-эй хүдөө ажахын министр нүхэр Л. Я. Флорентьевтэ ороо һэм. Колхозтнай ямар шэглэлтэй ажахы юм, хэды трактор, машинатайбта, автобусоор юу хэхэсэ һанаабта гээд министр һонирхоо. Колхозойнгоо ажабайдал, амжалта тухай хөөрөөб. Һаалишаднай зундаа тосхонһоо хорёод модоной газарта ошожо, үнеэдээ бэлшээри дээрэнь һаадаг юм. Тиимэһээ бидэндэ автобус хэрэгтэй гэхэдэм, ерэхэ жэлдэ танай колхоздо заатагүй автобус үгэхэбди гэжэ найдуулаа. Ямар кварталда үгтэхэ тухайнь харюу һаяар ерэхэ. Тиихэдэ «Эрдэм» совхозой Боомой отделениин хүдэлмэришэдэй зүгһөө нэгэ иимэ захил ороһон юм. Тосхондо шэнэ байшан баригдаа. Тэндэнь һургуули, клуб, библиотекэ байха. Тэдэниие нэгэн доро ууралаар дулаасуулхын тула котельнэ бариха мүнгэ һомолхыень Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министр нүхэр В. Б. Сагановта бэшэг ноябриин 10-да эльгээгээ һэм. Москваһаа бусахадаа министртэ ороходомни командировкодо ябашаһан байгаа. Харюунь удахагүй ерэхэ ёһотой.

Корреспондент: Ерэхэ жэлдэ ямар зорилго табинхайбта?

А. Ф. Варфоломеева: Хабартаа фермэдэ силос зөөгөө һэм. Зундаа тракторааран үбһэ тармааб. Намартаа сагаан һолоомо суглуулжа, һүрилэлсөөб. 800 гаран гектарай һолоомо «МТЗ-50» түхэлэй трактораараа сомооб. Һүүлээрнь, сессидэ ошоторoo хартаабхын поли дээрэ наг шэбхэ гаргааб. Декабриин 12-то Москваһаа ерээд, үглөөдэрынь фермэдэ силос шэрэжэ эхилээб. Хоёр километрэй зайда үдэртөө 6 эрьесэ хэдэгби. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хартаабхашадай звенос даажа абаха һанаатайб. Звенодомнай 100 гектар талмай үгтэнхэй. Хоёр трактортай, хартаабха хуряадаг комбайнтай байхабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ трактористын жэлэй һургуули дүүргэһэн Галина Сажина бидэ хоёр энэ талмай дээрэһээ гектар бүриин 100 гаран центнер ургаса абахаар хараалнабди. Тиихын тула намартаа поли дээрээ гектарай 400 тонно наг шэбхэ гаргаабди. Өөрын үрэһэтэйбди. Энэ зун «Ойморой» совхоздо ошожо, хартаабха ургуулдаг дүй дүршэлтэйнь танилсажа ерээ һэмди. Ерэхэ жэлэймни зорилго иимэл даа.

БАРИЛГА ҮРГЭДЭНЭ

Береговая гэжэ тосхонһоо ехэшье холо бэшэ, хооһон талмайе шэмэглэн, хирпиисээр баригдажа байһан томохон байра харагдадаг. Энэмнай Кабанскын аймагай Байгалай совхозой 400 үхэрэй байха типовой оньһожоруулагдамал байра түхеэрэгдэжэ байна.

Эндэ «Бурятцелинстрой» трестын 590-дэхи ПМК-гай Семен Шевелевой бригада барилга хэнэ. Тэдэнэр бүхы хүдэлмэрэе комплексноор бүтээнэ: ханынь бодхоогоо, байраяа дууһан хушаа, досоо газаахиинь дүүргэжэ эхилээ.

Бригадын 14 хүдэлмэришэд партиин XXIV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула ажал хүдэлмэриингөө эршэ шангадхан, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан юм. Съездын нээгдэхэ үдэр болотор барилгашад малай энэ байра барижа дүүргээд, ашаглалгада үгэхэ зорилготой.

Бригада үсөөншье хүнүүдтэй һаа, баһал өөһэдынь түрүүшүүл тэдэнэй дунда олон. Эдэмнай дархашуул, коммунис ажалай ударник Н. К. Никонов, Г. И. Дорохов, шулуушад В. В. Маслов, В. И. Григорьев гэгшэд болоно.

Энэ багахан аад, эбтэй эетэй коллектив гансахан энэ байра барижа байна бэшэ, мүн водонапорно башня, малшадай байха байра, тэжээл бэлдэхэ кухня гэхэ мэтэнүүдые ашаглалгада тушаанхай. Тиигэжэ Береговая тосхондо мал ажалай ёһотойл городок бодожо байнхай.

А. ШУЛУНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Шулуушад В. В. Маслов ба В. И. Григорьев. 2. Баригдажа байһан малай байра.

Авторай фото.

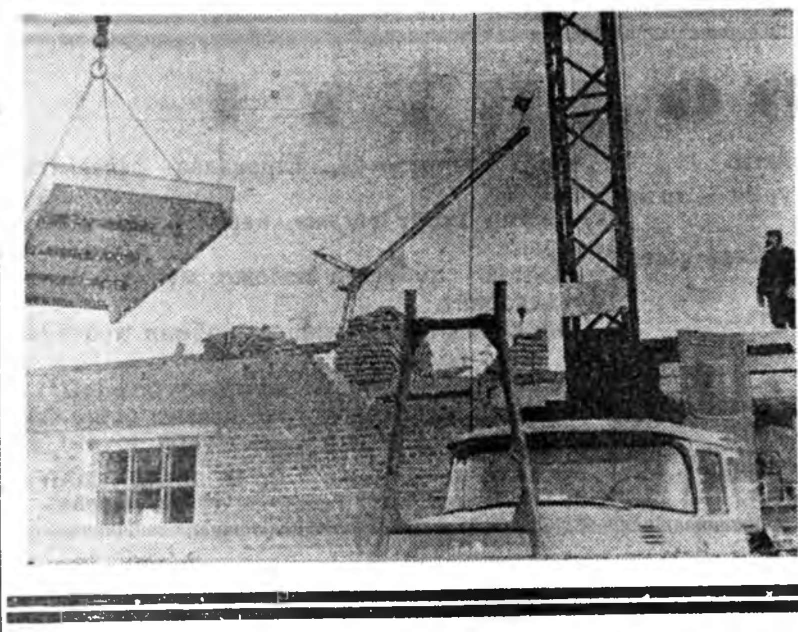

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХҮНДЭТЭ НҮХЭР

Һаяхан би Баунтын аймагай Джилиндын библиотекэдэ орооб, соёлой энэ гуламта аймаг соогоо эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тоотой юм. Тэндэ хүн зон хододоо олон байдаг. Уншаха номуудаа абахаһаа гадна, библиотекэдэ үнгэргэгдэдэг элдэб ниитэ хүдэлмэридэ хабаадалсадаг заншалтай болонхой.

Республикымнай бусад аймагуудай библиотекэнүүдтэ адли юрын лэ гэртэй, зүгөөр орожо ерэхэдэ уран зохёолой, политическэ ба элдэб һалбариин литература тус тустаа тагууд дээрэ ебхылдэн байха. Һаяын үдэрнүүдтэ орон соомнай ямар событи болохо байнаб—тэрээгээр стенд түхеэрэгдэнхэй харагдаха, гадна мэргэжэлтэдэй, уншагшадай, һурагшадай булангууд эмхидхэгдэнхэй. Ханаарнь элдэб уряанууд, аймагай ажалшадай туйлалтануудые харуулһан дүнгүүд, мүн республикын ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэл толилһон газетэнүүд табяатай байха юм. Жэшээнь, ангуушанай буланда табигдаһан материалнуудые харахада, орон соомнай энэ ажахын ямар туйлалтатайе, ямар ажалай хэгдэжэ байһые, үшөө юунэй хэгдэхэ ёһотойе һайн ойлгохоор.

Библиотекые даагшаар Никель Петровна Маркунова хүдэлмэрилнэ. Тэрэнь партийна организациин даалгабаряар колхознигуудайнгаа дунда ниитэ политическэ һуралсал ябуулдаг. Тиимэһээ Никель Петровнае һаалишадай, механизаторнуудай, орошодой, ангуушадай дунда саг үргэлжэ хаража болоно. Ажал хэрэг тухайнь, урдахи зорилгонууд тухайнь хөөрэлдэхэһөө гадна, уран зохёолой шэнэ номуудаар уншагшадай конференци үнгэргэдэг. Тиимэһээ библиотекэнь уншагшадаар, нүхэдөөр олон юм. Эндэ 6 мянган элдэб шэглэлтэй номууд бии. Уншагшадынь колхознигууд, һурагшад, мүн һууринайнь үрхэтэ айл бүхэн библиотекэһээ ном заабол абадаг байна.

Жэшээнь, бидэ библиотекын ханада үлгөөтэй карта хаража һонирхообди. Тэрээн дээрэ колхозой харьяата айл бүхэн тэмдэглээтэй, тиигээд тэндэхэнэнь ямар айл ямар номуудые гол түлэб абажа уншадаг бэ гэжэ бэшээтэй. Тиимэһээ Никель Петровна энэ картаяа хараад, тэрэ айлда тиимэ номууд хэрэгтэй гэжэ мэдэжэ байна. Иигэжэ тэрэ уншагшадайнгаа эрилтэ һайн мэдэдэг. Библиотекын анха тогтоһон сагһаа хойшо 15-дахи жэлээ хүдэлхэ зуураа, Никель Петровна дүй дүршэлөөршье баян болоо. Гадна нютагайнгаа зоной дунда эгээл хүндэтэй хүнүүдэйнь нэгэн.

Н. П. Маркунова гансахан эдэ даалһан ажалаа хээд байдаг бэшэ, мүн тэрэ нютагай радио-дамжуулгын редакторай уялга дүүргэдэг. Минии байха үедэ нэгэ дамжуулга болоо. «Мүнөөдэрэймнай радио-дамжуулгын программатай танилсагты»,—гэжэ Никель Петровна радиогоор нютагайхидтаа хандана. Тиигээд иимэнүүд дамжуулга болохо гэжэ дурадхаба: «Съездын урда тээхи социалис мүрысөөнүүд ба ажалшадай зорилгонууд тухай», «Түрэлхидэй уялганууд тухай», «һү һаалгын ябаса тухай» хөөрэлдэхэбди. Никель Петровна тус асуудалнуудые уридшалан бэлдэһэн хүнүүдтэ үгэ үгэнэ. Иигэжэ һонирхолтой хөөрэлдөөн эхилхэ юм.

Радиогоор мүн тэрэшэлэн нүхэдэй сүүдэй, колхозой правлениин шиидхэбэринүүд, сельсоведэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнууд, һүүлэй үедэ болоһон һонинууд, аймагай, республикын һонинууд дамжуулагдана.

Эдэ бүгэдэ ашатай туһатай хэрэгүүдтэ Н. П. Маркуновагай ехэхэн хубита бии. Оролдосотой энэ нүхэрэй ажал хүдэлмэри саашадаашье иимэ эдэбхитэй байха бэзэ гэжэ лаб найдагдана.

М. ПОПОВ.

ҮНИНЭЙ КОММУНИСТЫН ОЙН БАЯР

Байгал шадар Совет засаг байгуулхын түлөө бэеэ гамнангүй тэмсэһэн, Буряадай республикада эрдэм наукын хүгжэхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр оролдоһон, үнинэй коммунистка Евгения Александровна Широких-Полянскаягай түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэндэ зорюулагдажа, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэдэй соведэй заседани болобо.

Е. А. Широких-Полянскаягай ажабайдал, ажал ябуулга тухай түүхын эрдэмэй доктор П. Т. Хаптаев элидхээ. Евгения Александровна Эрхүү хотодо түрэһэн, үг гарбалаараа бэлигтэ түүхэшэн, демократ Афанасий Прокопьевич Шаковай дүтын түрэл болохо юм. 1919 ондо гимнази дүүргэһэнэйнгээ удаа Хандагатайн эхин һургуулида багшалхаар манай Буряад орондо эльгээгдэһэн байгаа.

Семеновтон, японтонһоо манай нютагуудые сүлөөлхын түлөө дэлгэрһэн революционно хүдэлөөндэ залуухан багша басаган абьяастайгаар хабаадалсаһан, партизанска хүдэлөөнэй элитэ хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн С. Ю. Широких-Полянскиин туһалагша, хани нүхэрынь болоһон байгаа. Удаадахи жэлнүүдтэнь Евгения Александровна олон газар хүдэлһэн б а й х а: БурЦИК-эй хүдэлмэрилэгшэ, хизаар ороноо шэнжэлхэ музейн директор, БКНИИ-гэй научна библиотекые даагша.

Мүнөө Евгения Александровна өөрынгөө үбгэн—Сергей Юрьевич Широких-Полянский тухай ехэ материал суглууланхай, дурасхаалнуудые бэшэхээр хараална.

Е. А. Широких-Полянскаятай хамта хүдэлһэн, дүтынь нүхэр болохо С. Я. Ербанова һонирхолтой үгэ хэлээ, яхад арадай болон Улаан-Үдэдэ һуража байгаа яхад студентнэрэй зүгһөө П. П. Быстриков юбилярые халуунаар амаршалаад, дурасхаалай бэлэг барюулба.

Мүн Евгения Александровнада Партиин Буряадай обкомой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамота, Буряадай филиалай Президиумэй, парткомой болон месткомой, ниитын эрдэм шэнжэлхэ институдай амаршалгын адрес болон үнэтэ бэлэг барюулагдаба.

Түгэсхэлдэнь Е. А. Широких-Полянская бүхы суглараагшадта баяр хүргөөд, залуу үетэнөө эсэгэнэрэйнгээ революционно заншалые саашадаа наринаар сахижа, улам хүгжөөжэ байхыень хүсэбэ.

А. СОДНОМОВ.

Цейлондо гүрэнэй шэнэ корпораци байгуулагдаба

КОЛОМБО. (ТАСС). «Шри Ланка» гэжэ гүрэнэй худалдаа наймаанай корпораци Цейлондо байгуулагдаба. Хариин оронуудһаа эд бараа худалдажа абаха бүрин түгэс эрхэ тэрэ шэнэ корпорацида олгогдоһон байна. Тэрээнэйнгээ хажуугаар Цейлоной эд бараа хариин оронуудта худалдаха эрхэ тэрээндэ үгтэбэ.

Гэгээн сагаан үдэр дунда

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Нью-Йорк пост» гэжэ американ томо газетын байшан соо тээсгэн ехэ жэгтэй ушар болобо.

Баг үмдэһэн табан дээрмэшэд энэ газетын бухгалтеридэ гэгээн сагаан үдэр дунда гүйжэ ороод, тэндэ һуугаһан хүдэлмэрилэгшэдтэ буу тулгажа, мэшээгтэй мүнгыень буляажа абаһан байгаа. Типографиин хүдэлмэрилэгшэдтэ үгтэхэ ёһотой байһан 180 мянган доллар тэдэнэр һаадгүйгөөр абажа ябашоо.

ХИЛЫН СААНАҺАА

АНДЖЕЛА ДЭВИСЫЕ ХАМГААЛХЫН ТҮЛӨӨ

Мүнөө үедэ сүүдлэгдэжэ байгаа Америкын коммунистка Анджела Дэвисые абарха гэһэн хүдэлөөн бүхы дэлхэй дээрэ үргэдэжэ байнхай. «Эб найрамдалай, США-дахи гражданска эрхын түлөө эрэлхэг зоригтой тэмсэлшые сүүдлэжэ байһые болюулха» гэһэн үгэнүүд хаана хаанагүй дуулдадаг болоо.

Германиин Демократическа Республикын мэдээжэ хэдэ хэдэн юристнүүд мэдүүлгэ хэхэдээ, Анджела Дэвисэй хэрэгые үнэн сэхэ руунь тодоруулхын түлөө шууд тэмсэжэ байгаа бүхы хүнүүдтэй хамта эдэбхитэй ябуулга хэхээр бэлэн байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ. ГДР-эй политехническэ эгээн томо дээдэ һургуулиин—Дрезден городой техническэ университедэй хэдэн мянган эрдэмтэд болон студентнэр Анджела Дэвисые сүлөөлхэ эрилтэ табиһан резолюцинууд доро гарнуудаа табиба. Мүнөө боложо байгаа сүүд США-дахи буржуазна демократиин заяандаа өөдэгүй тулюур үлгэдэлые бүри мүһэн угы хэхэ гэһэн зорилготой гэжэ тэрэ резолюци доторнь тэмдэглэгдэнэ. Хүнэй эрхын түлөө тэмсэл эмхидхэхэ комитедтэ (ГДР) хэдэн зуун бэшэг ороно. США-гай негрнүүдэй эрхэ сүлөөгэй түлөө хүдэлөөнэй элитэ ехэ түлөөлэгшэ коммунистка Анджела Дэвисые дары сүлөөлхэ гэһэн эрилтэ ГДР-эй хүн зон тэдэ бэшэгүүд соогоо табина.

Даниин хэдэн мянган гражданинууд Копенгагендахи США-гай посольстводо буруушаалгын резолюцинуудые ябуулхадаа, хатуу зоригтой басаган Анджела Дэвисые сүүдлэжэ байһые буруушааһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ. Сан-Рафель гэжэ городто боложо байгаа сүүдые болюулха, А. Дэвисые дары сүлөөлхэ гэһэн эрилтэ тэдэнэр табиһан байна. Энээн тухай «Ланд ог фольк» гэжэ газетэ мэдээсэбэ. Негр зоной эрхэ сүлөөгэй түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ байгаа тэрэ эхэнэрые абархын түлөө хүдэлөөгөө улам шангадхахыень уряалжа газетэ Даниин арад зондо хандаһан байна.

Эб найрамдалай тала баримталагша Ирагай национальна совет США-гай президент Никсондэ бэшэг ябуулхадаа, Анджела Дэвисые сүлөөлхын тулада өөрынгөө эрхэ засагые хэрэглэгты гэһэн эрилтэ табиба.

(ТАСС).

Сальвадор Альендиин хэлэһэн үгэ

САНТЬЯГО. (ТАСС). Арадай нэгэдэлэй блок гэдэгэй правительствын түрүүшынгээ хоёр һара соо хэһэн ажалай хуряангы тоосоо ажалшадай олон мянганай митинг дээрэ Чилиин президент Сальвадор Альенде хэһэн байгаа.

Арадай нэгэдэлэй блок гэдэгэй һунгалтын урда тээхи программын ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухайнь тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Тиихэдээ промышленна хэдэ хэдэн предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаһан, хүдөө баяшуулай газарые хуряажа абаһан тухай, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ гэһэн хуулиин проект бэлэдхэгдэжэ байһан тухай, мүн ондоошье асуудалнуудаар хэлэһэн байха юм.

Кубатай, КНР-тэй, Нигеритэй дипломатическа харилсаагаа һэргээһэн тухайгаа мүн баһа хэлэбэ.

Правительство болбол оронойнгоо хуулинуудые ходо сахидаг, демократическа эрхэ сүлөө баримталдаг, олониитын дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг гэжэ дотоодын байдал тухай хэлэхэдээ, Сальвадор Альенде тэмдэглэбэ.

Нүүрһэн улам үнэтэй болобо

БОНН. (ТАСС). ФРГ-гэй шулуу нүүрһэнэй концернүүд нүүрһэнэй үнэ сэнгые 6 процентээр дээшэлүүлэн, шэнэ жэлэй эхиие тэмдэглэбэ. ФРГ-дэхи ажалша олон миллион бүлэ гэрнүүдээ гол түлэб нүүрһээр түлидэг байна. Тиимэһээ нүүрһэнэй үнэ сэнгые дахин нэмэһэн ушар олон түмэнэй хүзүүндэ бүри ехэ гаргаша ашахань гээшэ.

ЖЭЛДЭЭ СЭСЭГЛЭНЭ

Кара-Кумай канал шадарай газарһаа абтана гэжэ тэмдэглэхэ хүсэлтэйб.

Олзо оршо амжалтануудымнай али бодо гэршэлнэ. Табан жэлэй турша соо колхозуудай, тэдэнэй гэшүүдэй олзо 35 үлүүтэй процентээр дээшэлээ.

Туркменистан тухай хөөрөөгөө хлопогһоо эхилбэб. Юундэб гэхэдэ, хлопок—манай хүдөө ажахын гол ургамал болоно. Үнгэрэгшэ табан жэлнүүд мүн лэ мал ажалай, овощой тарилгын, торгоной утаһа абалгын, каракуль үүлтэрэй хонин үсхэбэрилгын ехээр хүгжэһэн үе байгаа.

Уласхоорондын аукционуудаар Туркменистанай каракуль хододоо дээгүүр сэгнэгдэдэг юм. Экономическа урмашуулга, хүдөө ажахыгаа саашань хүгжөөхэ хэрэттэ парти, правительствын зүгһөө саг үргэлжэ гаргадаг оролдолго тарьяашадаар үйлэдбэрилэгдэдэг эдеэ хоолой зүйлнүүдые, түүхэй эдүүдые түрэндэ бүри ехээр худалдаха арга олгоо.

Манай промышленностиин табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын түрүүшын дүнгүүд тухай хэлэхын урда тээ промышленность болон хүдөө ажахын зорилгонуудай хоорондоо нягта холбоотой байһанда анхарал хандуулха ушартай болоно. Канал һубагуудай метр бүхэн ганса газар уһалха бэшэ, мүн промышленна предприятинуудые бариха арга олгоно. Тиимэ болохолоороо, уһан гээшэмнай промышленностииешье хүгжөөлсэнэ бшуу. Жэшээлхэдэ, Ашхабад ходол уһаар дуталдадаг, тиигээд Копетдагһаа, артезиан худагуудһаа ерэһэн тунгалаг уһанай эхэнхи хубиие үйлэдбэриин хэрэглэмжэдэ зорюулха баатай болодог байһан. Харин мүнөө каналай хүрэжэ ерэһэнэй ашаар сэбэр уһаяа хүнүүд өөһэдынгөө хэрэглэмжэдэ ашаглаха аргатай болоо, уһаар дуталдахаяа болёо.

Тэрээнһээ гадна промышленностиин зарим хэдэн һалбаринуудые абаад үзэе. Тэдэмнай хүдөө нютагуудтай баһал нягта холбоотой юм. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые болбосоруулха, хлопок арилгаха г. м. хэрэг бүтээлсэнэ. Өөһэдын түүхэй эдүүдые болбосоруулха текстильнэ үйлэдбэри бүри олон хэрэттэй болоно. Мүнөөнэй, мүн ерээдүйн зорилгонуудые хараада абажа, промышленностиин бүхы һалбаринуудые комплексноор хүгжөөхэ арга түсэбтэ үйлэдбэри хангана.

Түсэбтэ табан жэл соо Туркменидэ барилгын индустриин үндэһэ һуури болоһон промышленна 24 томо предприяти ашаглалгада ороо. Тэдэнэй тоодо Чарджоугай торгоной комбинат, Небит-Дагай иодно завод, Иолотанска хлопок арилгаха завод, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха Ашхабадтахи химиин завод, барилгын материал-конструкцинуудай Безмеинскэ комбинат, Душакска завод гэхэ мэтэ. 1966 ондо республикын хойто зүгтэхи Ачакска газай баян уута олдожо, тэрэл жэлдээ туйлай богони болзор соо ашаглалгада үгтөө. Тиигээд Дунда—Ази—Центр гэһэн магистральтай ниилүүлэгдээ. Энээнтэй дашарамдуулан, геологуудые дурдангүй гаралтай бэшэ. Ачагһаа гадна, табан жэл соо газай үшөө 8 уута, 3 нефтяной, 2 газоконденсатна уурхайнууд олдоо. (Туркменистан мүнөө нефтиин нөөсөөр союзна республикануудай дунда гурбадахи һуури эзэлнэ). Мүн серэ, иод-бромтой уһан, калийна дабһан, сульфат натрий, барилгын материалнуудай шэнэ нөөсэнүүд олдонхой. Эдэ бүгэдэ республикын экономикые саашань хүгжөөхэ үргэн ехэ арга боломжо хангана.

Табан жэл соо элшэ хүсэнэй талааршье ехэ амжалта туйлагдаа. Безмеинскэ ГРЭС, Красноводско ТЭЦ-2, Небитдагай газотурбина ГРЭС баригдажа дүүрээ. Республикын зүүн ба хойто районууд Дунда Азиин нэгэдхэмэл элшэ хүсэнэй системэтэй холбогдоо. Мүн энэ үе соо Туркмениин газар дээрэ хоёр мянган километрһээ ута, ехэ хүсэтэй электролини татагдаһан байна. Эдэ лининүүд Каракум (Узбекистан)—Чарджоу—Байрам-Али, Ашхабад—Теджен-Мары гэжэ шухала шухала центрнүүдые холбоо. Элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ республика дотор 32,7 процентээр нэмэжэ, 1970 оной һүүл тээшэ 1860 миллион киловаттчас болоо.

Нефть абалгын хэмжээн 1965 онойхиһоо 50 процентээр нэмэжэ, 1970 ондо 15 миллион шахуу тоннодо хүрөө. Энэл хугасаада республика дотор газай промышленность байгуулагдаа гэхэдэ болохо. Мүнөө 12 миллиард үлүүтэй кубометр газ абанабди. Газ Ашхабад болон бусад хэдэн городуудта ерэдэт болонхой.

Промышленностиин ургалтые ниитэ дээрэнь абажа үзэе. 1970 оной һүүл тээшэ бүхы продукциин хэмжээн 47 процентээр дээшэлээ, тиихэдэ жэлэй дундуур ургалта урдахи табан жэлдэ 6,1 процент байһан һаа, мүнөөнэй табан жэл соо 8 процент болохо.

Каракумда харгы зам хаа хаанагүй һайн гэхын аргагүй, тиимэһээ шоссейнэ магистральнуудые барилгада ехэ анхарал хандуулагдаа. Гансахан энэ табан жэл соо асфальтаар хушагдаһан харгы мянга үлүүтэй километр болоо.

Мүнөө һүниин сагта Каракум дээгүүр самолёдоор ниидэжэ гарабал, иишэ тиишээ зурын ошоһон субад һубһан шэнги олон галнуудые харахат. Энэ хадаа шэнэ ургасын хлопок, овощ, нооһо, барилгын материал, эд бараа тээгээд ябаһан машинануудай колоннонууд гээшэ. Баһа хлопок ургуулагшадай, хонишодой өөһэдынь хүнгэн машинанууд эдээн соогуур ябалсаха.

Хара элһэтэ газарые һүни дээрэһээнь харахада, одо мүшэтэ огторгой шэнгеэр—Совет засагай жэлнүүдтэ эды олон хото, тосхонууд жэрылдээ. Харин тосхон бүхэн—оазис. Үдэр харахада, саад болон полинуудаараа ногоорхо. Һуурин тосхон бүхэндэхи эгээн үндэр гэрнүүдынь—һургуули, клуб, соёлой байшан, больница. Туркменидэ үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүн үзэгдэхэеэ болёо, дүрбэдэхи хүн бүхэн һурана, үглөө бүри хахад миллион үлүүтэй үхибүүд партада һууна, жара мянга шахуу студентнэр республикын институдууд болон техникумүүдэй аудиторинуудаар дүүрэнэ. 10 мянган хүндэ вуз, техникумэй 132 студент хүрэнэ. Энэнь дээгүүр хүгжэлтэтэйдэ тоологдодог. ФРГ-гэйхиһээ 2,5 дахин, Англи Итали хоёройхиһоо 2-дахин дээгүүр. Врачнуудайнгаа тоогооршье, (10 мянган хүнэй 21 врач) капиталис оронуудай, тэрэ тоодо США-гайшье, урда орообди.

Иигэжэ Совет Туркменистан наймадахи табан жэлые, тэрэнэй һүүлшынь—Ленинскэ ойн жэлые амжалтатай үнгэргэбэ. Тиимэшье үни бэшэ, гансал Хара элһээрээ (Каракумаараа) мэдээжэ байһан республика мүнөө иимэ болонхой, КПСС-эй XXIV съездые угтахань.

Совет хүн Каракумые түхэрээн жэлдээ сэсэглэжэ байдаг болгожо шадаа.

(АПН).

БАЛШЫСА ЭЛИШЭЛЬЭН ДОКУМЕНТНҮҮД

ЛОНДОН. ТАСС-ай корреспондент Н. Туркатенко иигэжэ дамжуулна:

Хууляар тогтоогдоһон болзор—30 жэл үнгэрһэнэй һүүлээр тунхаглагдаһан Англиин гадаадын политикын зарим документнүүд энэ орон соо ехэ гэгшын шууяа татаба.

Гитлеровскэ Германитай Англиин дайлалдажа байһан үе гээд тоологдодог 1940 ондо тэдэ документнүүд гаргагдаһан байна. Теэд мүнөө хараад үзэхэдэ, Англиин тэрэ үеын правительство гитлеровскэ Германида эсэргүү ябуулга хэхэ гэжэ ехээршье бододоггүй, харин Совет гүрэниие үгы хэхэ гэһэн хэзээ заяанайнгаа һанал бодолые хүсэлдүүлхэ гэжэ оролдодог байһаниинь элирбэ.

Фашис ээрхэг түримхэй забдалгые усадхахын тулада Советскэ Союзтай харилсаа холбоо тогтоохоёо арсаад, Англи болон Франциин правительствонууд Советскэ Союзда эсэргүүгээр фашис Германиие түлхихэ, тиин Советскэ Союзай газар дайдые таһалжа абаха гэжэ оролдодог байгаа. Тиихэдээ Англи болбол фашис Германида найдаад байһан бэшэ, мүн өөрөөшье Советскэ Союзда добтолжо орохоор бэлэдхэжэ байһан юм.

«Россида дай соносхоһоной сэрэгэй хойшолонгууд» гэһэн гаршагтай элидхэл Англиин штабуудай начальнигуудай комитет 1940 ондо Совет Финляндиин дайнай үедэ правительствада хүргэһэн байгаа. Уданшьегүй Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министерство Турцидахи элшэн сайдтаа нюуса бэшэг ябуулжа, «Бакуда добтолго хэхэ тухай асуудал мүнөө үедэ Англида харагдажа байна, тэрэмнай юрэнхы стратеги хубилгаха хэрэгэй нэгэ хубинь гээшэ» гэжэ тэрээн соогоо бэшэһэн байгаа.

Финляндиин хархисуудай бута сохигдохо дүтэлөөд байхада, тэдээндэ туһаламжа үзүүлхын тулада Кольско хахад аралай райондо Советскэ Союзда добтолон орохо түсэб 1940 оной февральда Англиин правительствын зохёожо байһан тухайнь хэдэ хэдэн документнүүд гэршэлэн харуулна.

Советскэ Союзай эрьенүүд хүрэтэр Хара далай руу экспедиционно отряд эльгээхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэхые 1940 оной мартын 19-дэ болоһон кабинедэй заседани дээрээ гадаадын хэрэгүүдэй министр лорд Галифакс дурадхаһан байгаа.

Тэрэ үедэ далайн министр байһан Уинстон Черчилль Бакуда добтолхо тухай түсэб дахинаа дэбжүүлэн мартын 27-до дурадхаһан байгаа. Баһал тэрэ жэлэй апрельдэ авиациин министерство «Закавказидахи нефтиин олзоборилгые бүри мүһэн усадхаха» түсэб дурадхаһан юм. Теэд «фашис Германиин гарта нефть оруулхагүй» гэхэ мэтын шашалдаагаар тэрэ хорото түсэбөө далдалдаг байгаа.

Дани, Норвеги, Голланди, Бельги гэхэ мэтын оронуудта гитлеровскэ вермахтын добтолхоёо түхеэржэ байхадань, 1940 оной майда Дюнкерка шадар Англиин зэбсэгтэ хүсэнүүдые бута сохихоёо фашис Германиин түхеэржэ байха үедэ Англиин правительство тиимэ бүтэхэгүй юумэ хэжэ байһан байна.

Толилогдоһон нюуса документнүүдые тайлбарилха зуураа, «Экономист» гэжэ буржуазна газетэ иимэ тобшолол хэһэн байна: «Дани ба Норвегидэ 1940 оной апрельдэ Германиин добтолхын урда тээ, «жэгтэй дайн» гэдэгэй боложо байха үедэ кабинедэй заседанинуудай гаргаһан документнүүд үльгэр домогтол адли удхатай байха юм. Англи Франци хоёр Германитай тэрэ үедэ дай хэжэ байгаа гэжэ тэдэ документнүүдые уншаад байхадаа этигэхэ гээшэнь бэрхэтэй юм.

Цэдэн ГАЛСАНОВ.

ВИВА, КУБА—КУБА МАНДАГ!

Дуулгын зандан
намаагаар набшалан,
Долгонтон, гүлгэлэн,
түхэреэн жэл сэсэглэдэг,
Наран
элшээрээ тэрээни адислан
Наhыень утадхан,
залуугай эршэ бэлэглэдэг.—
Тэгүүншэлэн, Куба
түрэлөө шэнээр абаба,
Тэмсэлэй наран
толгой дээрэнь мандаба.
Будан тэнгэринь
хороор мүнөө дуhаалнагүй,
Булаг аршаан
хураар сүршэн буулгана,
Буугаа дуугаа
утаар мүнөө буугайлнагүй,
Буга дуугаар
баатарай домог дуудана.
Эрэлхэг үхэлөөрөө,
гладиатор шэнги,
Эрлиг дайсадаа
үхэдхөөн hүрдөөhэн
Хосе Мартиин
нангин мотор hэлмэ
Хоёр гараараа
дээрэ тахин бодоо hэн.
Салгидама холын
далайе долгитуулааша
«Санта Мария» онгосын
түлүүрые бадаргаа,
Галвао түрүүтэй
португальска
Гайхамшаг моряггуудта
харгы замынь гаргаа.
Саахарлиг талынь
харабтар шорой дээгүүр
Сахилhан нюдэниинь
Латиин Америкэдэ гайхаа!
Мүнхэ сэсэг —
бамба сэсэг дээгүүр
Мүнгэтэн байхань,
мэнгэтэн hуухань hайхан!
— Ниигэм журамнай
Марксын ухаанhаа мүндэлөө,
Ниитэ hаналаар
нигтаран жагсаеы!—гээд
Баатар Фидель
зоноо уряалан хүндэлөө,
Баран зониинь
hургаал болгон хүлеэгээ.
Гадаада далайн
галзуу ёборгодо ороош hаа,
Ган булад
хүсөөрөө динлэн гарана,
Хара амиял
хаража hуудаггүй зангаараа
Хамаг СССР
хабын ехээр туhална.
Нэгэдүгээр
Морин Сэрэгэй hэлмэшэн —
Нэбтэрүү ород
эдир буденновец хүбүүнэй
Арбан юhэдэхи ондо
алдалан үхэгшэнь
Аяар холын
Кубада дуулдаа бэлэй.
Мүнөө харин
түби хоорондын ракетын
Мүнгэн номын
мөөрэн, буухиран харбахада,
Эрхэ сүлөөгэй
Олтирог гэгдэhэн Кубын
Эршэ зориг
улам хурсадана харахада.
Будан тэнгэринь
хороор мүнөө дуhаалнагүй,
Булаг аршаан
хураар сүршэн буулгана.
Буугаа дуугаа
утаар мүнөө буугайлнагүй,
Буга дуугаар
сүлөөгэй домог дуулана.
Зандан модоной дуун,
Ћалаагайнь аялга,
Залаагайнь сахилгаан,
залуугайнь аянга
Мүн байнаш, Куба,
мүн байхаш, Куба,
Мүнгэн мянган
одоор мандыш!
Вива!

ТОЛИ ТОЛИ

Энэ хуудаhандамнай уншагты:

Зүжэгэй шэнжэлэл.
Шог ёгто мүрнүүд.
Аман зохёолой абдарhаа.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

1. Өөрынгөө мууе хүнhөө олохо, хүүе хэлэхэдээ өөрыгөө хэлэхэ.
2. Муу харгыгаар бү яба, муу хүнөөр бү нүхэсэ.
3. Хөөдэ ойрто—хөө халдаха мууда ойрто—муу халдаха.
4. Тэнгэриин хара барагдаха, хүнэй хара барагдахагүй.
5. Бэетэ хүн хүнэй бэе бү хэлэ, үритэ хүн хүнэй үри бү хэлэ.
6. Хадада ябаhан үнэгэ хаража, малгайгаа хаяба.
7. Ажал хэ хэhээр жаргал олохо, «Зонхободо» мүргэ мүргэhөөр зоболон золгохо.
8. Ойн түгсүүлhээ «олзо» эриhэн Зальбарагша бурханhаа жаргал гуйhан хоёр адли.
9. Үгээ шүүжэ хэлэдэг сэсэн, hүеэ шүүжэ эюулдэг сэбэр.
10. Ћаруул ухаанhаа үлүү hайн нүхэр байдаггүй, мунхаг уурhаа үлүү муу дайсан байдаггүй.
11. Энэ бэе хэбрэг болобошье, эрхим нэрэнь мүнхэ.
12. Эсэhэн мориндо хазаар хүндэ, элhэн харгыда тэргэ хүндэ.
13. Хатуужажа ябаа болбол хамагта туhатай, арюун ябаа бол ашада туhатай.
14. Ћайн хүн ябахадаа, туhа хэдэг, муу хүн ябахадаа, тодхор хэдэг.
15. Муу хүн хэрүүлшэ, мухар хутага зурааша.
16. Гарай хүсөөр газардаха, эрдэмэй хүсөөр илаха.
17. Ћүзээгшэ хүн hүргүй, буянша хүн бодолгүй.
18. Хоёр хүлтэй хүндэ хойто эхэ бү үзэгдэ.
19. Хари хүн харида багтахагүй, хандагаин сэмгэн тогоондо багтахагүй.
20. Залхуу хүн «забагтаа» хүрэдэггүй, Ћалихай хүн hанаhандаа хүрэдэггүй.

Суглуулагша
Д. Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

ЮРООЛНУУД

Олон хүбүүтэй, олзо ехэтэй байгты.

Төөлэйн зузаании барижа, түрын ехые буулгажа байгты.

Үрхөөртнай наран орожо, үүдээртнай үбгэд орожо байг.

Эндээ энхэ, тэндээ тэгшэ байгты.

Орохо тума олон боложо, ерэхэ тума ехэ боложо байгты.

Олониие ударидаха хүбүүтэй болооройт, агтые туруулха хүлэгтэй болооройт.

Түмэниие түрүүлхэ хүбүүтэй болооройт, хүлэгые гараха хүлэгтэй hуугаарайт.

Ороходоо олзотой, гарахадаа ганзагатай ябаарайт.

Баатар хүбүү үргэжэ, баран зондо танюулаарайт.

Мэргэн хүбүүтэй боложо, мүнхэ зондо дуулдаарайт.

Нахюу газарта hуужа, найман хүбүүдэй эхэ, эсэгэ болооройт.

Олон үритэй, уужам хүреэтэй бологты.

Хүлэгэй hайн сэргыетнай элээжэ байг, хүнэй hайн богоhыетнай элээжэ байг.

С. П. БАЛДАЕВАЙ
суглуулбариhаа.

Хүүгэдэй харюу

Эхин hургуулиин нэгэдэхи классай hурагша Галсанай гэртээ ерэхэдэнь, эжынь асууба.

— Зай, хүбүүмни, мүнөөдэр хэдые абаабши?

— Ћарюугаараа гү, али тэбхэрээрээ гү? Тэбхэрээрээ табые абааб,—гээд, Галсан нюhаяа шорд байса татаба. (**Тэбхэр** гээшэнь тоо бодолгын, **hарюу**—бэшэлгын дэбтэр юм).

* * *

Долоотойхон Доржо дүү басаган Гэрэлмаадаа hайрхан татажа хөөрэбэ:

— Бидэ hургуулидаа переменын болоходо, буфедhээ вафли, конфетэ, печени абажа эдидэгбди. Тиихэдээ, иигээд **hубарилдаанда** байдагбди,—гээд, Гэрэлмаагай арадань ошоод, хайшан гэжэ хойно хойноhоо ээлжээндэ зогсодогоо харуулба.

Ярууна аймагай Эгэтын-Адагай дунда hургуулиин багша С. НОМТОЕВА эльгээбэ.

Шэнэ жэлэй ёлко. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТЕАТР

„ТАМЫН ЭРЬЮУЛГЭ" ТУХАЙ ҺАНАМЖА

Улаан-Үдын ород драмын театр Александр Насибовай бэшэhэн «Тамын эрьюулгэ» гэжэ зүжэгые найруулан табиба. «Анна Брызгалова» гэжэ хоёрдохи нэрэнь хаалтануд соо абтанхай.

...Мүнөөдэрэй Америкын дүрэ шарайе бидэ сценэ дээрэ харанабди. Тэндэ хамаг юумэн—худалдаанай, хүнэй hэшхэл, нэрэ хүндэ, эрдэм бэлигшье — худалдаанай. Тэндэ хүн гээшэ хүн бэшэ. харин... автомат.

Тиимэл хадань, тэрэ гүрэндэ ямаршье ехэ бэлигтэй, hайн хүсэлэнтэй хүн ажамидаржа шадахагүй, өөрынгөө наhанай хэрэгые бэелүүлжэ шадахагүй. Тиигэхын тула сэбэр сэдьхэлээ, hэшхэлээ худалдаха хэрэгтэй болоно.

Александр Насибовай «Тамын эрьюулгэ» (Анна Брызгалова) гэжэ зүжэг мүнөө сагай, политическэ темээр бэшэгдэhэн дидектив мүн. Гэбэшье зүжэгые бүрилдүүлhэн сюжедынь уран hайханайнгаа талаар hанаhанда хүрэнэгүй, hэбхишэг гэжэ тэмдэглэмээр.

Эсэгэ оронос хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ ород эрдэмтэ, эмшэн Алексей Лавров (артист О. Мизевич) плендэ абтаhан байгаа. Дайнай түгэсхэлдэ тэрэнэй байhан лагериис Америкын сэрэг сүлөөлбэ.

Тиигэжэ Лавров Америкэдэ үлэhэн байшоо. Америкэдэ эрдэмэй зиндаатай болоно. Лавров хүнэй наhые яажа ута болгохоб гэhэн тон орёо таабариие тайлбарилхын тула хүдэлжэ байгаа. Ћармагшадые хэрэглэн, тэрэнэй хэhэн туршалгануудшье яhала урагшатай хэбэртэй.

О, ород эрдэмтын ажал хэрэгые, тэрэнэй бэлиг шадабариие өөрынгөө хара зорилгонуудта хабаадуулхын тула тэндэхи «ута гартангууд» үймэлдэнэ бшуу. Тэдэнэй тоодо Джой Гибсониие (артистка Т. Гумницкая) нэрлэе. Тэрэ эхэнэр Лавровой гэрэй ажал хэдэг хүн хэбэртэйгээр, тэрэнэй хэжэ байhан юумые хулгайлан бүляагаад, өөрыень «эзэдтээ» худалгадаг болгохо зорилготойгоор табигдаhан хүн. Эхэнэр түрэhэн бүхы бэлигээ гаргажа, Лавровой анхарал татаха гэжэ оролдоно. Имагтал зүжэгэй түгэсхэлдэ тэрэнэй хуурмаг шарай, арьяатанhаа доро абаринь элирнэ.

Нүгөө талаhаа ондоо «эзэд» добтолно. Лавровые гартаа оруулхын тула өөhэдынгөө зарсанарые Дин Мерфи (С. Панков, Грегори Денлон (артист С. Генис) гэгшэдые тухирна. Тэдэнэр hаймhаржашье шадаха, хэрэгтэй сагтань хэрзэгы абари заншье гаргаха, муу муухай дотортой hэн хойноо муу юумэ хэхэhээ ондоо бэлиггүй хүнүүд.

Лавров Эхэ орондоо залуухан ябахадаа Анна гэжэ басаганда дуратай байhан юм ха. Теэд бузар дайн тэдэ хоёрые hалгаагаа ха юм. Мүнөө профессор Лавров Америкэдэ байхадаа Эхэ нютагаа алдаhанаа ойлгоно. Гэбэшье политикада хабаагүй хүнби, хэhэн юумэмни хүндэ туhалха гэhэн зорилготой, имагтал эрдэмэй хэрэгтэ алба хэнэб гэжэ hанаагаа амаруулхаяа оролдоно

Харин орондо үнөөхи Анна, өөрын дуратай байhан Анна гэнтэ ошоно. Тэрэмнай мүнөө томохон байhан юумые, Анна Брызгаловае (БурАССР-эй арадай артистка К. Никулина) болонхой. Анна үбгэнтэеэ Америкэ ерэhэн байгаа.

Америкэдэ «сэбэр» мүнгэн хүнэй хуби заяагаар хонгордоожо байдаг хадань, өөрынгөө зорилго бэелүүлхын тула ямаршье муу муухай арга-хурга хэрэглэхэеэ сээрлэдэггүй хамнай даа. Аннын үбгэн Павел Брызгалов (артист В. Тихомиров) американецуудай эдилгэдэнь абтаа. Гэбэшье Павел тэдээндэ хэрэгтэй бэшэ. Хүн нэрэеэ хүндэлжэ шададаггүй, Эхэ орондоо урбаhан Павел Брызгаловые тухиржа, Анные гартаа оруулхаяа hанаа бшуу. Анные худхуулха хуйлуулха hэдэлгэтэйгээр тэрэниие хардана, сэдьхэлэй хүндэ хүшэр үбшэндэ нэрбэгдэжэ. зүрхэнэй хиитэй болоо гэhэн хоб тараана.

Тиигэжэ «сүлөөтэ» Америкын наран доро хоёр эрдэмтэд, Алексей Лавров Анна Брызгалова хоёр уулзаба. Лавров хэжэ байhан юумэеэ Аннада үгэхэ гэжэ шиидэбэ, юундэб гэхэдэ, имагтал энэ эхэнэр Эхэ орондоо хизааргүй дуратай. ажамидаралда этигэдэг— иимэл хүн наhанаймни хэрэгые үргэлжэлүүлжэ шадаха гэжэ ойлгоо.

Тэндэ манай тагнуулшан Мартин (артист А. Айрапетов) гэгшэ Алексей Лавровой бэшэжэ, хэжэ байhан юумые, Анна Брызгаловае абарhан габьятай. Совет посольствын түлөөлэгшэ Иван Чугунов (Комиин АССР-эй габьяата артист С. Волгин) гэгшэ яhала ухаатай, зориг түгэлдэр хүн гэжэ тухайлхаар. Тон нарин нягта, ёhотой совет дипломадай дүрэ шарай харагдана.

Зүжэгэй сюжет гүйхэн байгаа гэжэ дээрэ тэмдэглээ hэмди. Драматургиин хуули ёhые муугаар баримталжа бэшэгдэhэн зохёолые сценэ дээрэ найруулан табиха гээшэ хүндэ ха юм даа. Жэшээнь, драматург А. Насибов мүнөө сагай байдалые зураглахадаа, зарим үедөө тон гүйхэнөөр, нялуунаар харуулhан байна. Гэбэшье залуу режиссер В. Косенко тэрэ дутагдалнуудыень усадхаагүй. Тэрэнь гайхамаар. Ямаршье зохёол сценэ дээрэ найруулан табихадаа, режиссер хүн тэрэниие өөрынгөө нюдөөр хаража, hайн юумыень тобойлгон. мууень усадхан табиха ёhотой гэжэ hанагдагша.

Гэбэшье сценэ дээрэ табигдаhан «Тамын эрьюулгэ» хуу муу гэхээр бэшэ юм бэзэ. Рольнуудые гүйсэдхэhэн артистнар хамаг хаба шадалаа гаргажа наадана. Илангяа залуу артист С. Панковой шадамар бэрхээр наадаhые тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Тэрэнэй харуулhан Дин Мерфи мүнгэндэ шунахайрдаг, тэрэнэй түлөө түрэhэн эхэеэ худалдахадаа hөөргөөшье харахагүй, хайшанш харуулаад табяа hаа, капиталай барлаг болоhон хүн. Артист С. Генис Грегори Денлониие hайнаар наадана.

Артист О. Мизевичтэ тон ехэ, хүшэр роль тудаа. Тэрэнэй наадаhан А. Лавров түрүүшээр дураа гутамаар. Мухархан ухаатай, ахир хүн шэнги. Саашаа тэрэнэй дүрэ хубилжа эхилнэ. Толгой соонь бодол бии болоно хэбэртэй. Илангаяа өөрынгөө дуратай эхэнэртэй, Аннатай уулзахадаа, дахин сэдьхэлдээ тэнюун болоно. Теэд тэрэнь удаан үргэлжэлнэгүй. Юуб гэхэдэ, Эхэ оронhоо таhаршаhан хүн харида ябахадаа элдэбын юумэ үзэжэ, сэдьхэлынь «гажанхай» гэхэдэ болохо.

БурАССР-эй арадай артистка К. Никулина гол роль гүйсэдхэнэ гээшэ ааб даа. Бэлигтэй артистка Аннын ролиие тэгшэ бэшээр гүйсэдхөө гэжэ hанагдана. Юрэдөө, зүжэг соохи эхэнэрнүүдэй дүрэ ехэл бирагүйгөөр харуулагдаа. Джой Гибсониие артистка Т. Гумницкая бидэнэй үзэн ядахаар харуулжа шадаагүй гээшэ ха. Энэ рольдо наадахын тула доторой хүсэн актрисада дуталдана хаш.

БурАССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Н. Быстров зүжэгые шэмэглээ. Теэд шэмэглэлдэнь үлүү юумэ олон шэнги. Тэдэнь харагшадай зүжэгэй ябасые ойлгохо хэрэгтэнь туhалнагүй. харин түбэг татана.

Мүнөө табигдаад байhан шатадаа зүжэг горитойхон дутагдалнуудтай. дунда зэргын шанартай юумэ болоо.

Гэбэшье тэдэнь саг зуурын дутагдал гээшэ гэжэ бидэ hанаагаа амаруулнабди. Юундэб гэхэдэ, режиссершье. артистнаршье шэнэ арга боломжо бэдэрхэ, зүжэгөө уран hайхан болгохын тула улам бүри мүлихэ ёhотой ха юм даа.

Е. САНЖИМИТЫПОВА,
артистка.

ЭНЭЭНИИЕ ДУУЛАА ҺЭН ГҮТ?

Сахарын газар дайда доро 2000—3000 метр гүнзэгыдэ сэбэр, хүйтэн уhатай, 840 мянган дүрбэлжэн километр талмай эзэлдэг ёhотой далай бии юм. 30 мянган миллиард кубометр уhатай энэ сэгнэгдэшэгүй ехэ нөөсэ хадаа Алжирай газар дайда дорохи зарим хубиие (600 мянган дүрбэлжэн километр), Тунисай—60 мянган дүрбэлжэн километр, Ливиин —180 мянган дүрбэлжэн километр талмайе эзэлнэ.

* * *

Норвегиин Берген гэжэ городто хура бороогой саг үргэлжэ ородог тухай хошон үгэ олохоноор зохёогдоhон байха юм. Гэбэшье Норвегидэ эгээн ехэ шииг нойто ехэтэй газарынь Берген бэшэ болоно. Юуб гэхэдэ, 1968 ондо Хаугсдаль гэжэ газарта 5027 миллиметр шииг нойто унаhан байна. 48 жэлэй саада тээ Самнангер гэжэ газарта 5077 миллиметр шииг нойто ороо гэжэ тэмдэглэгдэнхэй. Тэрэ хадаа мүнөө хүрэтэр хаанашье үзэгдөөгүй ехэ шииг нойтон болоно.

(«Человек и Стихия» гэжэ энэ оной календарьhаа).

* * *

Хэмэл түлхюурынь суурга нээхээр бэлдээтэй. Магазинай үүдэн абяагүйгөөр нээгдэдэг байhан. Тонуул хэжэ hураhан хулгайшан хара хэрэгээ хэжэ үргэлжэлүүлбэ. Нэгэ томо юумэн гэнтэ дээрэнь унаад, хулгайшанай амиинь саглатар шангаар оройшобо...

Сидней (Австрали) городой олохон магазинуудай эзэд харуулшанаар могой баридаг байха юм. Тэндэнь hүниндөө унтадаггүй, харуулаа орхёод хайшаашье ошодоггүй. Магазинай эзэд харуулша могойнуудта салин хүлhэ түлэдэг. Тэрэ түлөөhыень могой hургаhан хүнүүд абадаг байна.

(1970 оной «Ойн байгаалиин» календарьhаа).

«ЭЖЭЛ ХУҺАД».
В. БАДМАЕВАГАЙ зураг.

ХОЖОМДОҺОН ЗҮҮДЭН

ШОГ

1.

Хонишон Дарима шэнэ жэлые угтаха гэжэ үнинэй бэлдэнхэй. Отарынхид бултадаа суглараад, найр нааданай стол тойробо. Ханада байhан саг харахадань, табагүй арбан хоёр саг боложо байна. Нэгэ заа hажаадшье абаба.

Архиин шэлэй таглаадаhан хиидэбэ. Хундагануд соо хатуу хара хэгдэбэ. Гимнын наадажа эхилхэлээр, Дарима басаган хундагаяа амандаа дүтэлүүлбэ.

— Дарима! Дарима!

Хаанашьеб. хэншьеб басагые ооглобо.

— Ћүүе! Мартаалби! Хоним хурьгалха юм hэн.

Пальтогоо дутуу ядуу үмдөөд, хониной хашаа тээшэ харайба.

...Үлэhэн хүнүүд басагые хүлеэхэ гэжэ хундагануудаа стол дээрэ табиба. Уданшьегүй Дарима hахы-hалаг орожо ерэбэ:

— Ямар томо хурьган бөө! Түлгын зэргэ!

— Энэмнай яабаб?! Зүүдэлнэ гү?

— Үгы, үгы! Нээрээл. Түрүүшын хурьган түлгын шэнээн томол! Зүүдэн бэшэ...

2.

Ћаалишан Дулма энэ үдэшые ехэл гоёор үнгэргэхэ гэжэ шиидээ. Алар городhоо асаруулhан коньяк архияа буфет сооhоо гаргажа, стол дээрээ табиба. Айлшадынь хүхишэбэ:

— Үүеэ, энэмнай коньяк гэгшэ гү, али морин сарлаг бэлэй гү?

— Тиимэ, тиимэ. Яhала элбэгжээ юм гээбы армян коньяк!

— Юундэ эндэмнай үгы агшаб.

— Энээниеш ууҗа даа... Харыень дээрэ гэжэ hанагшаб.

...Үшөө үдэшэ байхада шэнэ жэлые угтажа, хатуу харые сэдүүлээд, орон дээгүүр мухаришаhан Дугар (Дулмын нүхэр) hэрибэ. Инсагална:

— Дулма-аа! Шиниин абяан гү даа?

— Тиимэ, тиимэ!

— Коньяк гэнэ гүт? Амтыень үзэжэрхие, аман хатаад байна.

— Бодо, бодо!

— Бузархан зүүдэ хаража хэбтээлби. Адуулжа ябаhан үнеэдни алдагдаад, бултадаа саhан дээрэ тугаллажархёод байна гэжэ... Ягаа муухай юм гээшэб!

— Бодо, бодо. Дугардаан! Ерэхэ жэлдэ архи намнаа hаа, үхэрээшье, Дулмаяашье алдахаш, үнеэдээ саhан дээрэ тугаллуулхаш. Бодо, бодо, Дугардаан!

3.

Буруушан Цырен колхозой түбhөө бусажа ябаба. Үшөө үдэр хада тиишэ ошоhон юм. Теэд яахабши! Нүхэд юунтэеэ уулзаhаар, хөөрэлдэhөөр байтарнь орой болошоо.

Шэнэ жэлэй болоодүйдэ гүүртэеэ хүрэхэеэ Цырен яарана.

Ћаяхан ороhон саhан дээгүүр шаргань аятайханаар hолжорно. Тиигэhээр ябатараа буруушан унташаба. Зүүдэлбэ.

...Намарай саг. Набшаhан шарлахай хаш. Бүхэли жэл тэжээhэн буруунуудаа (мүнөө хашараг болонхой) Цырен тушаажа байна хэбэртэй. Шэгнэлгэн болоно.

Цыренэй буруунууд булта тарган. Нэгэ томо буруудань чемпионой улаан бүд зүүлгэгдэбэ. Баяртай гээшэнь. Буруугаа эльбэнэ:

— Молодец, шинии ашаар аймагай чемпион болобо.

Бурууншье баяртай шэнги. Цырендээ аалихан дүтэлөөд, нюурыень үнэрдэнэ, үүгэнэжэ байгаад, шэрүүн хэлээрээ долёоно. Тэндэ байhан хүнүүд хүхинэ:

— Цыремнай ехэл малша байна даа. Буруудынь тэрээндэ булта мээхэй.

...Цыренэй hэрин гэхэдэ, мориниинь үни хада гүүртэдээ ерээд, үбhэнэй хорёо тулашоод, зогсожо байба. Хаагдаагүй, тарашаhан буруунууд Цыренэй дороо хэжэ ябаhан үбhэ эдижэ сүлөөгүй. Нэгэ тажагар буруу нюурыень шэрүүн хэлээрээ долёожо байба. Буруушан харайжа бодобо...

4.

Шэнэ жэлые угтаhан тухайгаа нэгэ нүхэрни иигэжэ хөөрөө hэн.

...Студент ябааб. Шэнэ жэлээр гэртээ ошохо гэhэн аад, аргагүйдөөд, байшабаб. Мүнгэмнишье hэбэрээшэг. Нүхэдhөө мүнгэ урьhаар эрихээ аягүйрхөөд, хэды басагадай, хүбүүдэй намайе уряашье hаа, ошобогүйб. Тархимни үбдэнэ гэжэ хэлээд, хүнжэлдөө орошобоб. Хамтын байрын коридор соогуур хүнүүд ябана, шанга шангаар дуугаралсана, энеэлдэнэ. Тиигэhээр байтар арбан хоёр сагшье дүтэлжэ, абяан, шууяан замхантаба. Таhалгын оёорто хэбтэhэн намда уйтайшье гээшэнь. Тиигэhээр байтараа унташабаб.

...Таhалгын дүрбэн хүбүүд сугларанхайбди. Стол дээрэмнайшье эдеэ хоол элбэг. Нэгэ нэгэ хундага архи үргэжэрхёод, селёдко эдижэ hуутараа, нэгэмнай иигэжэ хэлэбэ:

— Мүнөө, мүнөө шараhан галуу яблокатай эдижэ hуугаа hаа, гоёл hэн.

Нүгөөдэнь хэлэнэ:

— Улам саашаа. Энэ мяхан, энэ загаhан, энэ яблока байна.

Гурбадахинь альга ташаба.

— Галуун ерэхэнь.

Гайха, тагна! Үүдэн гэнтэ нээгдээд, нэгэ томо галуун маяр-маяр гэhээр орожо ерэбэ. Гүйлдэжэ ошобобди. Бурхан зайлуул! Юрэ галуун бэшэ. Шарагдаhан, тэhо бушхажа байhан галуун. Юун гэжэ hанаабта? Хоолойдонь бузар олон халааша углаатай. Галуунай нюдэнhөө уhан гоожоно. Амталаад үзэн гэhээмнай, ёhотойл «Портвейн-13» байбал даа. Одоол найрлабабди.

...hэришэбэб. Харан гэhээм таhалгымни гурбан хүбүүд нээрээшье ерэнхэй. Томо галуу стол дээрэ табинхай. Портвейн-13-ые аягалжа байба.

Шэнэ жэлэй үни хада үнгэршэhэн хойно иигэжэ зүүдэлhэнээ тэдэнэр гайхалсаа бэлэй. Яахабши даа. Шэнэ жэлээ hайнаар угтаhан хүнүүдэй зүүдэнииньшье hайхан байдаг шуу.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ТААБАРИНУУДЫЕ ТААГТЫ

Хяра дээрэ
Хяргадаг хуса.
Сэлэнгэhээ нааша
Сээн-сээн хатараа,
Сэлэн найман шагтаяа
Гээн-гээн хатараа.

Зэргэлээ модоной
саада тээ
Зээрдэ морин уяатай.

Амбаар соо
Арсалан таршалба.

Ћүзэггүй аад,
мүргэлшэ
Ћүнэhэгүй аад,
зоншо.

Газар доро —
Базар эрхи.
Газар доро —
Шара тоhон.

Бун-бун шаргал,
Бөөрэ зүрхэгүй шаргал,
Дун-дун шаргал,
Дали hүүлгүй шаргал.

Харахада хабшагар
Хамаг хүнэй hанаан —
тэрээндэ.

Хоршодой басагад
Хойноо гүзээтэй.

Барихада бамбагар,
Баран хүнэй hанаан—
тэрээндэ.

Зэдын аймагай Дээдэ-Бургалтай нютагта ажаhуудаг Тамара ТОГТОХОЕВАГАЙ эльгээhэн таабаринуудhаа.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Хүн бүхэнэй харюусалга» гэhэн түрүү бэшэг. «КПСС-эй ээлжээтэ съездые угтуулан» гэhэн гаршаг доро информацинууд. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Шэнэ илалта тээшэ» гэжэ Октябрьска районно партийна конференциин материал. «Шүүмжэлэлэй түлөө хэhээгдэбэ» гэhэн корреспонденци. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда: «Түүхын хуудаhануудые ирахада» гэhэн О. Серовагай статья. Эрдэм техникын шэнэ hонин. Хилын саанаhаа абтаhан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Субботын үдэрэй заншалта хуудаhанай материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА. МОСКВА ХАРУУЛНА: 13 часhаа орон доторхи hонин. 13.15—«hурагшадай амаралтын үедэ» гэhэн дамжуулга. 14.30—СССР-эй Верховно Соведэй залуушуулай хэрэгээр комиссиин түрүүлэгшэнэр Е. К. Лигачев, А. Н. Аксенов гэгшэдтэй уулзалга. 15.15—үхибүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 16.00—городуудай хүгжэмэй турнир. 17.10—hүүлэй hониной программа. 17.40—Хүгжэм, Эстрада. Хатар танца. 18.30—«Карусель» гэhэн телефильм. **УЛААН-УДЭ ХАРУУЛНА:** 20.00—«Неделя» гэhэн субботын үдэрэй программа. 21.30—«Дуунай түрэлгэ» гэhэн дамжуулга. **МОСКВА ХАРУУЛНА:** 21.30—«Ородой үбэл» гэhэн искусствын фестиваль.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52. зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР ● Н-02305. Заказ № 851.